

**Antroposeenin ajan käsitys
eläimestä ja kestävästä kehityksestä
hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteissa**
Julia Kukkoaho

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Syyslukukausi 2023
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kukkoaho, Julia. 2023. Antroposeenin ajan käsitys eläimestä ja kestävästä kehityksestä hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteissa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 63 sivua.

Hevostalouden perustutkinto on toisen asteen ammatillinen perustutkinto, jolle Opetushallitus on määrännyt valtakunnalliset tutkinnon perusteet. Tässä tutkimuksessa tutkin, millainen käsitys hevosesta eläimenä sisältyy näihin tutkinnon perusteisiin. Lisäksi tutkin, miten käsitys hevosesta suhteutuu tutkinnon perusteissa määriteltyihin kestävästä kehityksen osa-alueisiin.

Tutkimusaineistona oli hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteet. Analyysimenetelmänä käytin kriittistä diskurssianalyysia. Analysoin aineiston Mulletin (2018) laatiman viitekehyksen mukaisesti. Analyysivaiheita olivat teemoittelu, tekstin ulkoisten suhteiden analysointi, tekstin sisäisten suhteiden analysointi ja diskurssien muodostaminen. Kasvatustieteissä kriittistä diskurssianalyysia käytetään kielellisten merkitysten tarkasteluun sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta ja se voi paljastaa koulutuskäytännöissä piileviä epäkohtia.

Tulokseksi sain kolme diskurssia, jotka nimesin hoivan antamisen, hyödyn tavoittelun ja haitan välttämisen diskursseiksi. Hoivan antamisen diskurssissa hevonen on ihmisen huolenpidon kohde. Hyödyn tavoittelun diskurssissa hevonen on taloudellinen hyödyke. Haitan välttämisen diskurssissa hevonen on toisaalta ihmisen suojelua vaativa luontokappale, toisaalta ympäristöä kuormittava vieraslaji.

Tutkimuksen keskeisin johtopäätös on, että hevosen hyvinvointia suojaavat periaatteet ovat erillisiä kestävästä kehityksen tavoitteista.

Asiasanat: hevostalouden perustutkinto, tutkinnon perusteet, ihmistieteellinen eläintutkimus, opetussuunnitelmatutkimus, ympäristökasvatus

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
1.1	Hevonen ihmistieteellisessä eläintutkimuksessa	5
1.2	Eläimet ja kestävä kehitys – antroposeenin ajan keskeiset dilemmat opetussuunnitelmatutkimuksessa.....	13
1.3	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	23
2	TUTKIMUSMENETELMÄT	25
2.1	Tutkimuskonteksti.....	25
2.2	Tutkimusaineisto.....	26
2.3	Aineiston analyysi	27
2.4	Eettiset ratkaisut.....	33
3	TULOKSET	35
3.1	Hoivan antaminen	35
3.2	Hyödyn tavoittelu.....	38
3.3	Haitan välttäminen	42
3.4	Yhteenveto ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen	46
4	POHDINTA	48
	LÄHTEET	52
	LIITTEET.....	63

1 JOHDANTO

Elämme antroposeenin aikaa. Se tarkoittaa, että ihmisen maapallolla aiheuttamat muutokset vastaavat moninaisuudeltaan, voimakkuudeltaan ja kestoaltaan maan luonnollisten järjestelmien vaikutuksia (Lewis & Maslin, 2015, s. 171). Valistuksen ajalla länsimaiseen kasvatustajatteluun vakiintunut käsitys ihmisen ja luonnon sekä ihmisen ja eläimen vastakohtaisuudesta on tämän seurauksena käymässä läpi murrosta (Biesta, 2016). Enenevässä määrin tiedostetaan, että nykyiset kriisit, kuten ilmaston lämpeneminen, luontokato sekä merien ja ilman saastuminen vaativat laajentamaan ihmisen hoivan piiriä toisista ihmisistä myös ei-inhimilliseen luontoon ja eläimiin (Puig de la Bellacasa, 2017). Toisaalta samaan aikaan kasvatustutkimuksessa on hyväksytty itsestäänselvytenä, että ihmisen toimien ainoa päämäärä on lisätä tuottavuutta ja kilpailukykyä elinikäisen oppimisen ja teknologian keinoin (Värri, 2018, s. 51). Olen kiinnostunut siitä, miten nämä erilaiset kehityskulut näkyvät tällä hetkellä suomalaisen hevostalouden perustutkimuksen tutkimuksen perusteissa. Erityisesti olen kiinnostunut niistä tutkimuksen perusteisiin sisältyvistä käsityksistä, jotka liittyvät hevoseen eläimenä sekä kestävään kehitykseen koulutuksellisenä ideologiana.

Hevonen on ihmisen kumppanuuslaji. Ihmisellä ja hevosella on yhteinen menneisyys sekä yhteinen tulevaisuus, jossa luonto, kulttuuri ja talous kietoutuvat monimutkaisella tavalla yhteen luoden edellytykset paitsi molemminpuoliselle hyvinvoinnille, myös kärsimykselle (Haraway, 2003). Hevonen luo työpaikkoja ja tarjoaa mahtavia urheiluelämyksiä niin hevosharrastajille kuin ammattilaisillekin. Samaan aikaan hevonen ja sen tarpeet ovat jatkuvasti riskissä tulla ymmärretyksi väärin. Hevosen kanssa tapahtuvan toiminnan vaikutuksia hevosen hyvinvointiin tai ympäröivään luontoon ei täysin tunneta, minkä vuoksi koulutuksen keinot tuottaa eettisesti ja ekologisesti toimivia hevosalan ammattilaisia ovat tällä hetkellä rajalliset. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, millaisia asioita hevosesta on valtakunnallisella tasolla määritelty opetettavaksi ja

miten nämä asiat suhteutuvat kestäväen kehityksen opetustavoitteisiin. Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin hevosesta aiemmin tehtyä tutkimusta sekä suomalaisissa opetussuunnitelmissa tällä hetkellä vallitsevia arvoja, ideologioita ja intressejä.

1.1 Hevonen ihmistieteellisessä eläintutkimuksessa

Ihmistieteellinen eläintutkimus (*human-animal studies*) tarkastelee eläintä osana ihmisen sosiaalisia käytäntöjä (DeMello, 2021). Sen avulla laajennetaan eläintutkimuksen kenttää luonnontieteiden ulkopuolelle ja pyritään edistämään monitieteistä yhteistyötä ekologisesti ja inhimillisesti kestävämpien ihmis-eläinsuhteiden luomiseksi (Kainulainen, 2009). Hevoseen liittyvässä ihmistieteellisessä eläintutkimuksessa on aiemmin oltu kiinnostuneita erityisesti ratsastuksesta ja siihen liittyvästä hevosen ja ihmisen välisestä vuorovaikutuksesta (Birke, 2017; Brandt, 2004), erilaisista hevoskulttuureista (Birke, 2007) ja hevosen toimijuudesta osana itseään koskevan tiedon tuottamista (Schuurman & Karkulehto, 2021). Osana ihmistieteellistä eläintutkimusta hyödynnetään myös muiden tieteenalojen tuottamaa tietoa eläimistä, jotta ymmärretään paremmin niiden käyttäytymistä, psykologisia prosesseja sekä ihmisen toimintaa niiden kanssa (DeMello, 2021, s. 5).

Ihmisen ja hevosen yhteinen historia. Ihminen kesytti hevosen n. 5000 vuotta eKr. käyttääkseen sitä ensin taakan kantajana ja vetäjänä sekä myöhemmin myös ratsuna niin sodan käynnissä kuin urheilutarkoituksessakin (Vasara, 1987, s. 19–20). Suomessa hevosen keskeisimpiä käyttömuotoja ovat olleet maanviljely ja metsänhoito sekä nykyään etenkin ratsastus ja raviurheilu. Ratsastuksella oli vuosituhansien ajan keskeinen maanpuolustuksellinen merkitys, mutta toisen maailmansodan jälkeen sen pääasiallisena tarkoituksena on ollut tuottaa osallistujalleen mielihyvää urheilullisten elämysten tai rennon vapaa-ajan harrastuksen muodossa (Vasara, 1987). Kilpa-ajot puolestaan olivat alun perin huvitteluperinne, josta 1800-luvulta lähtien ryhdyttiin kehittämään tuottoisaa raviurheilua ottamalla juoksujen kellottaminen, rahapalkkioiden jakaminen sekä

vedonlyönti osaksi toimintaa (Vettenniemi, 2008). Rahapelaamisen tuottoja käytettiin Suomessa aluksi hevosostalouden edistämiseen ja vuodesta 1953 lähtien myös laajemmin yhteisen hyvän edistämiseen tieteen, taiteen ja koulutuksen tukemisen kautta (Mahlamäki, 2008). Yhteiskunnan muuttuessa ihminen on jatkuvasti keksinyt hevoselle uusia käyttötarkoituksia voidakseen säilyttää suhteensa siihen. Vaikka hevosten pidossa, kohtelussa ja kuljetuksessa on toistuvasti havaittu puutteita vuosikymmenten varrella, on hevosurheilun hyötyjen katsottu aina ohittavan haitat, ja eläinsuojelijat ovat tehneet pitkäjänteistä työtä eettisempien käytäntöjen puolesta (Nieminen, 2001, s. 151–152).

Hevoskulttuurin välittämät arvot ja asenteet. Hevosten kanssa toimiesaan ihminen sosiaalistuu hevoskulttuurissa vallitseviin arvoihin ja käytänteisiin. Hevosten pariin löydetään monesti jo lapsena. Aiemmin maatalousyhteiskunnassa lapsuuden kokemukset hevosista sekä kasvaminen hevosen kanssa työskentelyyn loivat perustan lapsen hevossuhteelle, kun taas nuoremmilla sukupolvilla kontakti hevosiin syntyy ensisijaisesti leikin ja harrastusten kautta (Leinonen, 2013). Tärkein lapsuuden ja nuoruuden hevoskontakti on usein ensimmäinen hoitohevonen, jonka kanssa harjoitellaan hevosmiestaitoja ja vastuunkantamista. Hoitohevosen kanssa opitaan rakentamaan molemminpuolinen luottamussuhde ja kerrytetään omaa asiantuntijuutta (Tolonen, 1992). Nykymuotoinen, hevosen hoivaamiseen perustuva harrastaminen on etenkin tyttöjen suosiossa, mutta voi tarjota myös pojille mahdollisuuden poiketa miehen ja naisen rooleihin sekä ihmisen ja eläimen lajijakoon perustuvista perinteisistä rajanvedoista (Linghede, 2019).

Eläimiin kohdistuvat asenteet voivat muodostua monenlaisiksi riippuen siitä, millaisia oppimiskokemuksia talliympäristössä on tarjolla. Ratsastuskoulu ja ravitalli ovat keskenään hyvin erilaisia ympäristöjä hevostaitojen oppimiselle: ratsastuskouluissa harrastaminen on usein rentoa vapaa-ajan toimintaa, kun taas ravitallilla tähdätään alusta asti kisojen voittamiseen (Leinonen, 2013, s. 106). Ratsastuskoulua on kuvailtu myös paikaksi, jossa toisaalta ihannoidaan hevosen väkivallatonta kohtelua ja jossa toisaalta kannustetaan rankaisemaan hevosta fyysisesti tilanteissa, joissa se on ihmisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä

(Ojanen, 2011). Lisäksi hevoskulttuurissa vallitsevat lemmikkikulttuuria voimakkaammin eläimen käyttöä ja hyötyä sekä ihmisen ehdotonta johtajuutta korostavat ilmaukset, jotka siirtyvät harrastuksen myötä osaksi lasten sanavarastoa ja maailmankuvaa (Tammi ym., 2020).

Opitut ajatus- ja puhutavat voivat tuntua luonnollisilta ja itsestään selviltä. Taloudellisin hyödyn tavoittelu voi kuitenkin olla riski hevosen hyvinvoinnille. Esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä hevosten teurastaminen on kielletty, hyödyttömäksi käyneiden ja usein huonokuntoistenkin hevosten on todettu joutuvan kiertämään omistajalta toiselle (ks. esim. Lenz, 2009). Suomessa teurastamista hankaloittaa puolestaan teurastamoiden epätasainen jakaantuminen eri alueille ja hevosen lihan vähäinen kysyntä, minkä vuoksi myös lihasta maksettava rahallinen korvaus jää alhaiseksi (Maa- ja metsätalousministeriö, 2007). Kaikki omistajat eivät kuitenkaan halua tai taloudellisesti kykene huolehtimaan hevosensa lopettamisesta eläinlääkärin avulla, mikä puolestaan voi johtaa eläimen kärsimyksen turhaan pitkittymiseen. Myös yhteiskunnissa, joissa ihmiset sanovat rakastavansa eläimiä, on tämän kaltaisia spesiesismiä eli lajien välistä syrjintää ylläpitäviä rakenteita, jotka jäävät usein arjessa huomaamatta (DeMello, 2021, s. 309). Kokeneiden hevosalan toimijoiden olisi kuitenkin pyrittävä varmistamaan, että jokainen hevosen kanssa toimiva oppii ymmärtämään, miten hänen päätöksensä mahdollisesti vaikuttavat hevosen hyvinvointiin pitkällä aikavälillä.

Uusien hevosharrastajien opettamisessa haasteena on sovittaa yhteen tieteellinen tieto ja hiljainen kokemustieto. Yhteiskunnan suhde sekä eläinten piitoon että tietoon on muuttunut siten, että tieto nähdään välttämättömäksi hevosen hyvinvoinnista huolehtimisen kannalta, mutta samaan aikaan hevoskulttuurissa ja erityisesti ratsastuskouluissa sen keskeisenä välittäjänä ei ole löydetty riittäviä keinoja eri tiedon muotojen systemaattiseksi opettamiseksi (Schuurman, 2012, s. 154–155). Jokainen hevonen ja toimintatilanne on erilainen, joten tieteellinen tieto ei ole koskaan täysin yleistettävissä, mutta sitä kuitenkin tarvitaan kokemustiedon täydentämiseen (Schuurman & Karkulehto, 2021). Hevosalan nykyiset ammatilliset käytännöt saattavat olla riittämättömiä vastaamaan nyky-yhteiskunnan tarpeisiin ja tutkimustyö niiden kehittämiseksi on vasta aluillaan.

Ihmisen vastuu hevosen hyvinvoinnista. Ihmisen ja hevosen erityislaatuisen suhteen vuoksi ihmisellä on vastuu huolehtia hevosen hyvinvoinnista. Eläinten hyvinvointitutkimuksessa keskitytään tavallisesti kolmeen hyvinvoinnin ulottuvuuteen eli fyysiseen terveyteen, tunteisiin ja luonnollisiin käyttäytymistarpeisiin (Fraser, 2008). Hevosalan järjestöt, kuten Suomen Hippos ja Suomen ratsastajainliitto, puolestaan tekevät hevosten hyvinvointia edistävää työtä ensisijaisesti hevosen kilpailukäytön edistämisen puolesta (Schuurman, 2012, s. 40–41). Hevosen hyvällä hoidolla pyritään edistämään hevosen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja urheiluhevosten tapauksessa myös kehittämään niiden fyysistä suorituskykyä, mutta hevosen hyvinvoinnista saatavilla oleva tieto on usein hajanaista ja erilaisia lähteitä on runsaasti (Leinonen, 2013, s. 163). Riittämätön tieto etenkin hevosten tavasta kommunikoida voi tehdä hevosen kohtelusta epäeettistä (Schuurman & Karkulehto, 2021, s. 115).

Hevonen on laumaeläin, joka pystyy lukemaan hienovaraisia muutoksia muiden eläinten, myös ihmisen, kehonkielessä. Brandtin (2004) mukaan hevosen kanssa toimiessaan ihminen käyttää kehonkieltään paineen kohdistamiseen ja poistamiseen tietyllä tavalla suhteessa hevosen kehoon käyttäen hyväkseen tietoa siitä, miten hevoset kommunikoivat keskenään. Harjoituksen myötä ihminen tulee tietoisemmaksi omasta kehostaan ja pystyy kommunikoimaan hevosen kanssa entistä hienovaraisemmin ja tarkoituksenmukaisemmin. Birke (2017) lisää ihmisen luoneen itselleen ja hevoselle monia kohtaamispaikkoja, kuten tallin sekä talutus- ja ratsastustilanteet, joissa he voivat yhdessä oppia lukemaan toistensa liikkeitä ja tekemään yhteisiä päätöksiä kohtaamisten aikana. Toisaalta näissä kohtaamispaikoissa ihmisen on myös helpompi hallita hevosta monin tavoin, kuten määrittelemällä missä hevonen on sekä milloin ja miten se saa tai ei saa käyttäytyä.

Kaikkeen ratsastamiseen on aina liittynyt käsitys jonkinlaisesta hevostaitaidosta eli kyvystä ymmärtää, mitä hevonen ajattelee ja tuntee, sekä toimia itsen mukaisesti (Birke, 2007, s. 219). Hevostaitojen merkitys korostuu erityisesti hevosta koulutettaessa. Waranin ja Caseyn (2005) mukaan koulutukseen vaikuttavat muun muassa hevosen yksilöllinen persoonallisuus, ikä, rakenne, varhaiset

elämänkokemukset ja toiminnan konteksti. Perinteisesti koulutustraditiot on jaettu eurooppalaiseen perinteeseen ja amerikkalaiseen perinteeseen, josta käytetään yleensä nimitystä western. Eurooppalaisen perinteen juuret ovat sodankäynnissä, missä hevosen hyvällä hallittavuudella ja äärimmäisellä tottelevaisuudella oli olennainen merkitys, kun taas western kehitettiin aluksi lehmien paimentamiseen karjatiloiilla. Waran ja Casey korostavat, että molemmissa menetelmissä hevonen totutetaan ratsastajaan ja varusteisiin vähitellen. Hevosen oppimisen keskeiseksi lainalaisuudeksi ymmärretään tällöin negatiivinen vahvistaminen eli epämukavien ärsykkeiden, kuten kosketuksen, poistaminen silloin, kun hevonen käyttäytyy ihmisen toivomalla tavalla. Eurooppalaisen perinteen ja westernin lisäksi on olemassa myös monia vaihtoehtoisia menetelmiä, joita yleensä markkinoidaan pehmeämpinä ja luonnollisempina, vaikka monissa niistä käytetään hevosen kannalta merkityksettömiä ja huonosti ajoitettuja palkkioita eikä hevosen oppimisprosessia tarkastella syvällisesti. Lisäksi ei-toivotun käytöksen lopettamiseen saatetaan käyttää rankaisua, mikä kertoo hevoselle ai-noastaan, miten se ei saa käyttäytyä. Waran ja Casey kuitenkin huomauttavat, että toivotunlainen käytös jää tällöin hevoselle epäselväksi, minkä seurauksena se voi kokea, ettei pysty hallitsemaan tilannetta ja kadottaa motivaation ihmisen kanssa työskentelemistä kohtaan.

Birken (2007) mukaan luonnolliset koulutusmenetelmät, joita myös luonnolliseksi hevostaidoksi kutsutaan, eroavat perinteisistä menetelmistä siinä, että niissä hevosta käsitellään ilman varusteita ja keinotekoisia apuvälineitä. Niiden suosio on kritiikistä huolimatta kasvanut, sillä monet ovat kokeneet perinteiset menetelmät pettymykseksi itselleen ja hevosille. Birken toteuttamassa haastattelututkimuksessa luonnollisiin menetelmiin vaihtaneet ratsastajat kuvailivat perinteisiä menetelmiä brutaaleiksi, liikaa tekniikkaan keskittyviksi, hevosen näkökulmaa mitätöiviksi sekä pikaratkaisuiden etsimiseen kannustaviksi – erityisesti silloin, kun niitä hyödynnettiin ratsastuskoulujen opetuksessa.

Jos vertailee luonnollisten ja perinteisten menetelmien saamaa kritiikkiä, voi helposti todeta, että kaikissa menetelmissä on omat hyvät ja huonot puolensa. Koulutusmenetelmien erot eivät nimittäin perustu tehokkuuteen, vaan erilaisissa

kulttuureissa vallitseviin käsityksiin eläinten hyvinvoinnista, eettisistä kysymyksistä ja koulutettavien asioiden tarpeellisuudesta (Waran & Casey, 2005, s. 191). Myös ravihevosten kouluttaminen perustuu pohjimmiltaan negatiiviseen vahvistamiseen, vaikka käytetyt varusteet ja hevosen suorittamat tehtävät ovat erilaisia (Boring, 1999). Lisäksi osaamaton hevosenkäsittelijä voi käyttää mitä tahansa koulutusmenetelmää väärin ja aiheuttaa hevosen terveydelle vahinkoa, vaikka hänen tarkoituksensa olisivat pohjimmiltaan hyvät.

Erilaisten näkemysten moninaisuuden ja ihmisten valinnanvapauden vuoksi on vaikea muotoilla hevosen eettisestä kohtelusta yhtä yhtenäistä ohjenuoraa, jonka noudattamiseen kaikkien hevosten kanssa toimivien ihmisten voisi odottaa sitoutuvan. Esimerkiksi piiskankäyttöä on toisaalta paheksuttu hevoselle tuotettujen vammojen vuoksi, toisaalta sen uskottu tuovan isommat voitot – siitäkkin huolimatta, että hevosten huonoa kohtelua on kilpailuissa yritetty hillitä rahapalkkioiden avulla (Vettenniemi, 2008). On myös vaikea tietää varmasti, milloin ongelmat hevosen ja ihmisen välisessä kommunikoinnissa johtuvat hevosen kivusta, synnynnäisistä luonteenpiirteistä tai rakenteesta ja milloin puolestaan hevosen väärästä koulutuksesta tai ihmisen epäjohtonmukaisesta käytöksestä tietyssä tilanteessa. McGreevy ja McLean (2005) toteavat tämän vaikeuden johtuvan siitä, että ihmisen toiminnasta johtuvan ongelmakäytöksen syitä on tutkittu vasta vähän. Tiedetään kuitenkin, että hevoset, joita on koulutettu epäjohtonmukaisesti ja liian voimakasta painetta käyttäen, saavat usein hankalan maineen sen sijaan, että ongelmaa lähdettäisiin etsimään ihmisen käytöksestä. McGreevy ja McLean kuitenkin kannustavat korjaamaan hevosen ongelmallisiksi koetut reaktiot opettamalla sille vaihtoehtoisia käyttäytymistapoja yhdistämällä koulutuksessa negatiivista vahvistamista ja positiivista vahvistamista eli oikeanlaisesta käytöksestä palkitsemista, kunhan fyysiset syyt on ensin suljettu pois. Lisäksi McGreevy ja McLean muistuttavat, että käytösongelmien syntymistä voidaan ennaltaehkäistä tarjoamalla hevosten kanssa toimiville ihmisille riittävästi tietoa hevosen oppimisesta ja ostamalla vain hevosia, jotka sopivat kunkin ratsastajan osaamistasoon sekä tulevaan käyttötarkoitukseen.

Hevonen ja ihminen ympäristöä muokkaavina voimina. Vallitsevan ekokriisin aikakaudella on tärkeää tarkastella kaikkea ihmisen toimintaa myös ympäristön näkökulmasta. Ihminen ja hevonen kuormittavat ympäristöä sekä yhdessä että erikseen. Hevosen ympäristövaikutuksia on tutkittu lähinnä hevosenlannasta syntyvien typpi- ja metaanipäästöjen näkökulmasta (Maljanen, ym. 2016; Elghandour ym., 2019). Lisäksi joissain uudemmissa tutkimuksissa ympäristövaikutusten tarkastelu on yhdistetty hevosen hyvinvoinnin tarkasteluun. On esimerkiksi pyritty selvittämään, minkä kokoisella alueella hevosen on päivittäin saatava ulkoilla, jotta maaperän typpikuormitus pysyy kohtuullisena ja jotta hevosella on samalla riittävästi tilaa toteuttaa luontaista liikkumisen tarvettaan (Baumgartner ym., 2021). Hevosen ja ympäristön hyvinvointia yhdistävä tutkimus on kuitenkin vielä hyvin alkutekijöissään eikä sen pohjalta ole vielä ehditty kehittämään juurikaan käytännön sovellutuksia.

Myös ihmisen ja hevosen yhteisistä ympäristövaikutuksista puuttuu tutkimustietoa. Ratsastuksen, kuten muidenkin olympialajien, ympäristövaikutuksista tiedetään hyvin vähän ja ne harvat tutkimustulokset, joita on saatu esimerkiksi golfissa ja jalkapallossa, eivät ole suoraan sovellettavissa lajikäytäntöjen uudistamiseen (Santini & Henderson, 2021). Liikuntatutkimuksen parissa urheilun ympäristövaikutuksia on alettu tarkastella verrattain myöhään. Se on ongelmallista, sillä urheilu on monille hevosalan ammattilaisille keskeinen toimintakenttä.

Hevonen ei kuitenkaan pelkästään kuormita ympäristöä, vaan voi tehdä sille myös hyvää. Vapaana laiduntavat hevoset voivat estää perinneympäristöjen umpeen kasvamisen sekä edistää alueella esiintyvien kasvien monimuotoisuutta valikoivan syöntitapansa ansiosta (Hall, 2005, s. 29). Lisäksi metsätyökoneiden korvaaminen työhevosilla voi mahdollisesti tehdä nykyisestä metsätaloudesta kestävämpää. Hevoset esimerkiksi vahingoittavat maan pintakasvustoa ja nuoria puita vähemmän kuin metsäkoneet (Malatinzky ym., 2022). Lisäksi ainakin osittainen metsätöiden tekeminen hevosilla tuottaa vähemmän hiilidioksidipäästöjä kuin kokonaan koneella tekeminen, ja hevosten kuljetuksesta aiheutuvia päästöjä voidaan vähentää entisestään, jos hevoset voivat majoittua lähellä työmaata (Engel ym., 2012). Hevosen kielteisiä ympäristövaikutuksia voidaan siis

vähentää joko kehittämällä nykyisiin käyttötarkoituksiin liittyviä käytäntöjä ekologisemmiksi tai käyttämällä hevosta ainoastaan tarkoituksiin, jotka tukevat maapallon hyvinvointia.

Hevosalan koulutus Suomessa. Hevosalan koulutus on pääosin ammatillista koulutusta. Hevostalouden perustutkinnon opinnoissa opiskelija voi suuntautua joko hevostenhoitajaksi, ratsastuksenohjaajaksi tai hevospalveluohjaajaksi (Hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteet, 2021). Ammatillisen perustutkinnon jälkeen opiskelijan on mahdollista jatkaa opintojaan suorittamalla ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto, joissa kummassakin on tarjolla erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja. Lisäksi hevostaloutta voi opiskella ammattikorkeakoulussa maaseutuelinkeinojen tai tradenomin koulutuksessa. Osaaminen osoitetaan enimmäkseen näyttöinä.

Historiallisesti merkittävin hevosalan oppilaitos on Ypäjän Hevosopisto. Vuonna 1937, alun perin kotimaista hevoskasvatusta varten perustettu oppilaitos, on vuosikymmenten varrella vaihtanut usein nimeään, laajentanut toimintaansa ja kehittänyt koulutustarjontaansa yhdessä Opetushallituksen kanssa vastatakseen hevosurheilun jatkuvasti muuttuviin osaamistarpeisiin (Haimi ym., 1997). Nykyään hevostalouden perustutkinnon voi opiskella myös viidessä muussa oppilaitoksessa eri puolilla Suomea.

Veera Hakamäki-Stylmanin (2019) toteuttaman kansallisen hevostalouden perustutkinnon arvioinnin mukaan suurin osa opiskelijoiden suorittamista näytöistä vastaa opetussuunnitelmassa määritellyjä ammattitaitovaatimuksia. Lisäksi oppilaitosten edustajat kokivat tutkintoon kuuluvien näyttöjen toteuttamisen ja arvioinnin onnistuvan melko hyvin yhdessä työelämän toimijoiden kanssa. Osaamisen hankkimiseen soveltuvia työpaikkoja on tosin saatavilla hieman enemmän kuin osaamisen osoittamiseen soveltuvia työpaikkoja. Suurin osa näytöistä suoritetaan edelleen oppilaitoksissa, vaikka työelämänäytöistä saadaan parempia arvosanoja. Näyttöjen järjestämisen haasteena on, että sopivia hevosia, välineitä tai ulkoisia puitteita ei välttämättä ole kaikilla työpaikoilla ja että näyttöjen järjestäminen työpaikoilla voi olla myös kallista. Näyttötoimintaa ja työ-

paikkaohjaajien osaamista kehitetään kuitenkin jatkuvasti paremmaksi. Raportissa mainittiin myös työelämän toimijoilla heränneen huoli opiskelijoiden teoreettisen osaamisen heikkenemisestä koulutuksen työelämälähtöisyyden lisääntymisen myötä, mutta ratkaisuja tähän ei tarjottu raportin kehittämissuosituksissa. Sen sijaan kehittämissuosituksissa korostui koulutuksen käytännönläheisyyden ja työelämälähtöisyyden lisääminen.

Suomen jokaisessa läänissä on oma eläinsuojeluvalvontansa, joka tarkastaa tallit vähintään kerran vuodessa ja antaa tarvittaessa neuvontaa hevosenuhussa, mutta lähtökohtaisesti jokaisen omistajan on pidettävä itse huolta omasta hevostaan (Nieminen, 2001, s. 227). Tästä tehtävästä huolehtimista kuitenkin vaikeuttaa se, että kaikilla hevosenuhustajilla ei ole käytössään yhtäläisiä resursseja ja mahdollisuuksia löytää ajankohtaista tietoa hevosen hyvinvoinnista tai soveltaa sitä omaan arkeensa (Schuurman & Karkulehto, 2021, s. 116). Näistä syistä hevosalan koulutuksella on keskeinen rooli hevosta koskevan tiedon järjestäytyneessä välittämisessä. Hevosen hyvinvointia koskevien näkökohtien lisäksi opetussuunnitelmien sisällölliseen laatumiseen vaikuttavat kuitenkin myös monet muut poliittiset ja pedagogiset intressit, joita tarkastelen seuraavaksi.

1.2 Eläimet ja kestävä kehitys – antroposeenin ajan keskeiset dilemmat opetussuunnitelmatutkimuksessa

Opetussuunnitelmatutkimuksessa (*curriculum studies*) opetussuunnitelmia voidaan tarkastella muun muassa niiden suunnittelun, käytännön opetuksen ja arvioinnin näkökulmista. Opetussuunnitelmassa määritellään opetuksen sisältö eli se, mitä opetetaan, kun taas opetuksessa käytettävät menetelmät päättää opettaja (Vitikka & Rissanen, 2009, s. 225). Opetussuunnitelman ymmärtäminen edellyttää, että ensin ymmärretään mitä opetetaan, miksi sitä opetetaan ja miten sitä opetetaan, koska näissä tiivistyvät yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja uskomukset koulutuksen tarkoituksesta sekä koulutuspolitiikassa vallitsevat tavoitteet yhteiskunnan pitkän aikavälin kehittämisestä (Murphy ym., 2008, s. 161).

Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden avulla pyritään varmistamaan opetuksen suunnittelun ja toteutuksen kansallinen yhdenmukaisuus, mutta samalla ne antavat paikallisille opetuksen järjestäjille vapauden tehdä omia ratkaisuja paikallisten opetussuunnitelmien laatimisessa (Vitikka & Rissanen, 2009, s. 224). Ammatillisessa koulutuksessa opetussuunnitelman perusteita kutsutaan tutkinnon perusteiksi. Tutkinnon perusteiden laatimisessa otetaan huomioon kansallisten koulutuksen arviointien tulokset, ajankohtaiset tutkimustulokset, valmistelutyöryhmien muistiot sekä ammatillisen koulutuksen tehtävää säätelevät lait ja asetukset. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) määrittelee ammatillisen koulutuksen tarkoitukseksi: ”-- kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua”. Valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (673/2017) puolestaan säädetään tutkinnon osista ja niiden laajuudesta. Edellinen hevostalouden perustutkintoa koskeva kansallinen arviointi toteutettiin ennen nykyisten tutkinnon perusteiden voimaantuloa ja silloin arvioinnin kohteena olivat opetussuunnitelman ammattitaitovaatimusten toteutuminen sekä koulutuksen työelämälähtöisyys (Hakamäki-Stylman, 2019).

Ekososiaalinen sivistys ja vihreät taidot opetussuunnitelmien perusteissa. Tällä hetkellä kaiken koulutuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on edistää kestävä kehitystä. Kestävän kehityksen globaalit tavoitteet on määritelty Yhdistyneiden kansakuntien laatimassa Agenda2030-toimintaohjelmassa vuonna 2015. Se sisältää yhteensä 17 kestävyystavoitetta, joissa yhdistyvät taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa muun muassa kehitysmaiden talouskasvun edistämistä sekä uusien työpaikkojen syntymisen edistämistä. Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa muun muassa globaalin ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden poistamista sekä yhtäläisten koulutusmahdollisuuksien turvaamista. Ekologinen kestävyys tarkoittaa muun muassa maan-

päällisen ja merenalaisen elämän suojelemista sekä ilmastonmuutoksen vaikutusten vähentämistä. Kestävässä kehityksessä korostuvat erityisesti kaksi mahdollisesti toisilleen vastakkaista käsitettä eli ekologinen kestävyys ja talouskasvu (McGrath & Powell, 2016, s. 13).

Kestävän kehityksen opetettavat sisällöt voidaan määritellä opetussuunnitelmissa tietoperusteisesti, kuten yleissivistävässä koulutuksessa tai osaamisperusteisesti, kuten ammatillisessa koulutuksessa. Tietoperusteisen määrittelyn kannalta keskeinen käsite on sivistys. Sivistykselle ei ole yhtä yksiselitteistä määritelmää, mutta se voidaan ymmärtää muun muassa yksilön henkiseksi kehittyneisyydeksi (Kokko, 2010, s. 7). Eri kasvatusajattelijoiden laatimia sivistysteorioita on monenlaisia. Moilasen ja Salosen (2022) mukaan klassisille, valistuksen ajalla syntyneille sivistysteorioille oli ominaista pyrkimys nykyistä väkivallattomampaan, suvaitsevampaan, demokraattisempaan ja vapaampaan maailmaan, joka voidaan saavuttaa opettamalla nykyisille ja tuleville sukupolville monipuolista osaamista eri tiedonaloilla. Näiden sivistysteorioiden puutteita on täydennetty kriittisillä sivistysteorioilla, joissa yleissivistykseen määritellään kuuluvan olennaisesti myös kriittinen arvostelu- ja toimintakyky, joka mahdollistaa yksilön osallistumisen globaalien haasteiden ratkaisemiseen.

Suomalaisissa opetussuunnitelmissa kestävää kehitystä edistävät pyrkimykset ilmaistaan yleensä ekososiaalisen sivistyksen muodossa. Arto Salosen (2014) laatiman ekososiaalisen sivistyskäsitteen mukaan koulutuksessa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on olennaista panostaa elämää ylläpitävien tekijöiden tärkeysjärjestyksen toteutumiseen. Tämä järjestys noudattaa hänen mukaansa kolmea tärkeyskriteeriä. Ensisijainen kriteeri poliittiselle päätöksenteolle ja ihmisten elämäntavoille on huolehtia elämän perusedellytyksistä ympäristöä suojelemalla. Toinen kriteeri on turvata kaikille maailman ihmisille yhtäläiset ihmisoikeudet. Kolmas kriteeri on vaalia vakaata taloutta, jotta maapallon resurssit saadaan jaettua tehokkaasti ja kaikkien ihmisten perustarpeet täyttäen. Ekososialisuuteen viittaavia pyrkimyksiä tuodaan tällä hetkellä esille niin varhaiskasvatukseen, perusopetuksen kuin lukionkin opetussuunnitelman perusteissa, mutta ne eivät kuitenkaan juuri ulotu oppiainekohtaisiin sisältöihin, mikä tekee

kokonaisvaltaisen kasvatuskäsityksen muodostamisesta ja opetuksen käytännön toteuttamisesta vaikeaa (Foster ym., 2019). Ylipäätään kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista ohjaavien asiakirjojen heikkoutena usein on, että tavoitteet ja keinot kuvaillaan niissä liian yleisellä tasolla, käytetty kieli on monitulkintaista, asioiden väliset suhteet jäävät määrittelemättä eikä esitettyjen asioiden pohjalta tarjota valmiita pedagogisia kehitysehdotuksia, mikä vaikeuttaa opetussuunnitelmien ja käytännön opetuksen suunnittelua (Timmerman, 2009).

Ammatillisen koulutuksen käytännöt poikkeavat olennaisesti yleissivistävän koulutuksen käytännöistä, mikä hankaloittaa ekososiaalisen sivistyskäsityksen sisällyttämistä ammatillisiin opetussuunnitelmiin. Taloutta, elinkeinoelämää ja työhön liittyvää osaamista, joiden edistämiseen ammatillinen koulutus tähtää, on perinteisesti pidetty sivistykselle vastakkaisina ilmiöinä (Heikkinen, 2018, s. 307). Ammatillisen koulutuksen sivistävää tehtävää ei siksi mainita missään ammatillista koulutusta ohjaavissa dokumenteissa. Vähäisestä yleissivistyksestä huolehtiminen jää yhteisten aineiden opettajien vastuulle ja he joutuvat sen tarpeellisuutta jatkuvasti perustelevaan ja oikeuttamaan (Pehkonen, 2018). Ammatillisissa tutkinnon perusteissa pyrkimys opiskelijoiden työllistymisen ja työelämätaitojen kartuttamiseen ilmenee erityisesti osaamisperusteisten arviointikriteereiden käytössä. Näitä opiskelijan ulkoisen käyttäytymisen havainnointiin perustuvia arviointikriteereitä on arvosteltu tulkinnanvaraisuudesta, kontekstisidonnaisuudesta ja tunnistettavan osaamisen pelkistymisestä helposti mitattavissa olevaan, hyvin konkreettiseen ja mekaaniseen työn tekemiseen (Isopahkala-Bouret, 2013, s. 49–50). Myös koulutusjärjestelmän eri tasoilla opetussuunnitelmiin vakiintuneet, opiskelijan yleistä osaamista korostavat avaintaidot, kuten vuorovaikutus-, itsereflektio- ja suunnittelutaidot, vievät osaltaan koulutuksen fokusta pois alakohtaisen tiedon kartuttamisesta ja syventämisestä (Miettinen ym., 2021). Yksittäisiin kompetensseihin keskittyminen estää erityisesti matalan osaamisen töihin valmistuvia opiskelijoita oppimasta tieteellisen tiedon ymmärtämisessä vaadittavia taitoja sekä rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua tämän tiedon tuottamiseen (Wheelahan, 2007).

Ekososiaalisen sivistyksen puuttuminen ammatillisista opetussuunnitelmista ei kuitenkaan tarkoita, etteikö ammatillisessa koulutuksessa opetettaisi mitään kestävästä kehityksestä. Ammatillisessa koulutuksessa kestävä kehityksen sisältöjä on sekä yhteisissä eli yleissivistävissä tutkinnonosissa että ammatillisissa tutkinnonosissa kunkin alan omien painotusten mukaisesti (Opetusministeriö, 2006, s. 60). Kestävä kehityksen osaamista, opetusta ja koulutuksen järjestäjän toimintaa on ammatillisten perustutkintojen osalta arvioitu viimeksi vuonna 2017. Räkköläisen ja kumppaneiden (2017) suorittaman arvioinnin mukaan kestävä kehityksen osa-alueiksi on ammatillisessa peruskoulutuksessa tällöin määritelty ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Nämä osa-alueet ilmenevät opetussuunnitelmissa muun muassa ympäristön ja energian säästämisenä, yhteistyönä, kulttuurien tuntemuksena ja taloudellisuutena. Arvioinnissa oli mukana yksi tutkinto jokaiselta koulutusosalta. Analysoituissa tutkinnoissa korostui erityisesti ekologisen kestävyuden osaaminen, kun taas taloudellisen kestävyuden osaaminen jäi kaikista vähäisimmäksi. Silti osaaminen oli kaikista vahvinta sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden osalta, mutta heikointa ekologisen kestävyuden osalta. Niillä opiskelijoilla, jotka olivat suorittaneet lukion tai korkeakoulututkinnon ennen ammatillisia opintojaan, oli vahvempi kokonaisosaaminen kaikilla kestävyuden osa-alueilla verrattuna aiemmin peruskoulun, ammatillisen perustutkinnon tai kaksoistutkinnon suorittaneisiin opiskelijoihin. Arvioinnin mukaan erityisesti kestävä kehityksen tiedollista osaamista opetetaan ammatillisessa koulutuksessa liian vähän. Toisaalta osaamisessa oli merkittäviä eroja koulutusalojen välillä. Sanallisissa oppimisen itsearvioinneissa opiskelijat toivat puolestaan esille, että kestävä kehitystä voi oppia myös muualla ja muilla tavoin kuin oppilaitoksessa tai opintojen yhteydessä.

Ammatillisessa koulutuksessa kestävä kehityksen osaamista pyritään kartuttamaan erityisesti kestävämpien työtapojen eli vihreiden taitojen (*green skills*) näkökulmasta. McGrathin ja Powellin (2016) mukaan tähän kuitenkin liittyy tiettyjä ongelmallisia taustaoletuksia, kuten oletus koulutuksen ja vihreiden taitojen kyvystä edistää talouskasvua, tuottavuutta ja yksilön työllistettävyyttä.

Lisäksi vihreän talouden vaikutuksista työmarkkinoihin ja sen tulevista osaamistarpeista tiedetään toistaiseksi hyvin vähän eikä vihreä talous tule välttämättä poistamaan köyhyyttä, ellei kapitalistista maailmantaloutta ja siihen perustuvaa tuottojen epätasaista jakoa yhteiskunnissa pureta. Osa ammatillisista opettajista myös kokee, ettei heidän ole esimerkiksi vähäisen lähiopetuksen tai aiheiden sensitiivisyyden takia mahdollista käsitellä kaikkia kestäväan kehitykseen liittyviä aiheita tarpeeksi kattavasti ja syvällisesti (Suhonen ym., 2022). Toisaalta on muistettava, ettei kaikilla ihmisillä ole samanlaisia mahdollisuuksia, halukkuutta tai kykyjä ammatillisen koulutuksen suorittamiseen tai työmarkkinoilla pärjäämiseen, mikä luo kokonaan omat haasteensa ammatillisen koulutuksen käytäntöjen kehittämislle (Isopahkala-Bouret ym., 2014, s. 106).

Yhteenvedona voidaan sanoa, että kestäväan kehitykseen tähtäävän koulutuksen tavoitteet voidaan määritellä opetussuunnitelmissa monin tavoin. Sekä ekososiaaliseen sivistyksen että vihreiden taitojen opettamiseen liittyvät omat taustaoletuksensa, joilla on erilaisia seurauksia ihmisten oppimisen ja käytännön elämän kannalta. Seuraavaksi tarkastelen näitä seurauksia eläinten näkökulmasta.

Eläimet kestäväan kehityksen piilo-opetussuunnitelmissa. Piilo-opetussuunnitelmissa kutsutaan kaikkia niitä arvoja, asenteita ja käyttäytymistapoja, jotka oppija oppii virallisessa opetussuunnitelmissa määriteltyjen sisältöjen lisäksi (Murphy ym., 2008, s. 164). Tällä hetkellä monien koulutusten piilo-opetussuunnitelmaa leimaa ihmiskeskeinen maailmankuva sekä välineellinen suhtautuminen eläimiin. Sekä kestäväan kehityksen tavoitteet että niihin pohjautuvat ekososiaalinen sivistys ja vihreät taidot ovat lähtökohdiltaan ihmiskeskeisiä, sillä Agenda2030-toimintaohjelma (2015) määrittelee elottoman luonnon ja luonnonvaraiset eläimet ensisijaisesti resursseiksi, joiden saatavuus on turvattava myös tulevia sukupolvia ajatellen. Ihmisen omistuksessa eläviä eläimiä siinä ei puolestaan huomioida lainkaan. Jo ennen kestäväan kehitystä ympäristökasvatuksessa painotettiin enemmän ympäristönsuojelua kuin eläinetiikkaa (Spannring, 2017) ja kestävä kehitys puolestaan vähentää luonnonnsuojelun osuutta siirtäen ympä-

ristökasvatuksen fokuksen talouteen ja ihmisoikeuksiin (Kopnina, 2012). Eläinten oikeudet sen sijaan jäävät edelleen huomiotta. Tästä seuraa, että eläimillä tavoitellaan kestävyyttä, mutta ne eivät itse pääse hyötymään siitä (Bergmann, 2021). Eläimet voivat hyötyä kestävästä kehityksestä vain, jos niiden tarpeet tulevat muuten riittävän hyvin huomioiduiksi yhteiskunnan eri osa-alueilla, mutta tätäkään ei kestävästä kehityksen tavoitteissa tällä hetkellä edellytetä.

Eläinten oikeudet on suojattu lailla, kuten ihmisoikeudetkin, mutta ne ovat tiettyyn aikaan tietyssä paikassa laadittuja ihmisten välisiä sopimuksia eläinten eettisenä pidetystä kohtelusta ja mahdollistavat siksi kärsimyksen aiheuttamisen lain sallimissa rajoissa, esimerkiksi häkkikasvatuksen muodossa (Vilka, 2009, s. 24). Lait eivät pyri rajoittamaan eläinten käyttöä, ainoastaan muokkaamaan niiden pito-olosuhteita ja lait myös kohtelevat eläimiä eriarvoisesti riippuen lajista ja käyttötarkoituksesta (Wahlberg, 2015). Poliittisessa ohjauksessa ja lakipykälissä piilevät puutteet ovat saaneet jotkut kasvatus- ja koulutustutkijat pohtimaan uudestaan, millaisia eläimiin kohdistuvia arvoja ja asenteita koulutuksen tulisi välittää nykyisille ja tuleville sukupolville.

Koulutuksessa eläinten on perinteisesti ajateltu kantavan sisällään luonnon lakeihin liittyvää tieteellistä tietoa, jonka selvittäminen ja hyödyntäminen on ihmiselle välttämätöntä (Pedersen, 2019). Saaren (2021) mukaan Suomessa eläinten hyvinvointia ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä käsitellään tällä hetkellä jonkin verran eri oppiaineissa sekä perusopetuksessa että lukiossa, mutta opettavien asioiden hajauttaminen eri oppiaineisiin kertoo kuitenkin kasvattajien vaikeudesta sijoittaa eläin opetussuunnitelmaan. Eläimiin keskittyvät pedagogiset mallit, kuten humaani kasvatusta ja kriittinen eläinpedagogiikka, eivät sen sijaan ole vielä saavuttaneet jalansijaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Kasvatustieteissä koulutuksen välittämän eläinkäsityksen kritiikki on keskittynyt pitkälti eläinteollisuuteen, erityisesti ruuantuotantoon (Pedersen, 2019; Saari, 2021). Eläinten parissa työskentelyyn valmistavaa ammatillista koulutusta on tutkittu ainoastaan Ruotsissa eläinlääkärikoulutuksen osalta (Pedersen, 2010). Hevostalouden ammatillisesta koulutuksesta ei sen sijaan ole saatavilla tutkimustietoa.

Ammatillista koulutusta koskeva tutkimustiedon puute ei tarkoita, etteikö hevosalan koulutukseen voisi sisältyä piilo-opetussuunnitelmaa. Kestävän kehityksen ihmiskeskeisen määritelmän lisäksi sellainen saattaa syntyä hevosalalla vallitsevista vaikeuksista yhdistää toisiinsa erilaisten tiedonintressien opetus. Ennen hevostaitojen oppimisessa keskeinen, käytännön kokemuksen kautta kertyvän hiljaisen tiedon opettaminen, koetaan nykyään vanhanaikaiseksi ja virheille alttiiksi (Schuurman & Karkulehto, 2021, s. 118–119), kun taas tieteellisen tiedon välittämiseen tai sen yhdistämiseen hiljaiseen tietoon ei hevosalalla ole vielä olemassa vakiintuneita käytäntöjä lukuun ottamatta yksilön itsenäistä, usein vapaa-ajalla tapahtuvaa tiedonhankintaa (Schuurman, 2012). Ammatillisessa koulutuksessa myös osaamisperusteisten arviointikriteerien käyttö voi rajoittaa olennaisesti sitä, mitä tuleville ammattilaisille opetetaan tiedon hausta, sen luotettavuuden arvioinnista sekä soveltamisesta uusiin tilanteisiin (Wheelerhan, 2009, s. 240). Osana kestävästä kehityksestä ammatillisessa koulutuksessa opetetaan ainakin eettistä ja kriittistä pohdintaa, mutta opetuksen tarkempaa sisältöä ei ole tutkittu (Suhonen ym., 2022). Ei myöskään tiedetä, miten nykyisenkaltaisen opetus mahdollisesti vaikuttaa hevosten hyvinvointiin.

Hevostalouden piilo-opetussuunnitelmasta on kuitenkin löydetty viitteitä useissa tutkimuksissa, vaikka niissä alan ongelmakohtia ei ole lähestytty ensisijaisesti piilo-opetussuunnitelma-käsitteen kautta. Esimerkiksi hevosen kivun arviointiin kehitettyjen mittarien tutkimisen yhteydessä on todettu, että ratsastuskoulujen työntekijät tunnistavat hevosen kipuoireita eläinlääkäreitä heikommin, mikä puolestaan on johtanut kipeiden hevosten normaaliin käyttöön ratsastustunneilla ja sitä kautta kipuoireiden pahenemiseen (Lesimple ym., 2013). Lisäksi tutkimuksessa, jossa harrastajien ja ammattilaisten piti videolta tunnistaa stressaantumisen merkkejä hevosen elekielestä, vain 3% kaikista vastaajista tunnistoi oikein kaikki videoilla esitetyt hevosen epämuokavasta olost kertovat tunneilmaukset (Bell ym., 2019). Monet hevosen pahoinvoinnista kertovat merkit ovat niin hienovaraisia, että niiden tunnistaminen eläimen ulkoisesta käyttäytymisestä on monille vaikeaa. Lisäksi ongelmia saattavat aiheuttaa myös hevosiin

kohdistuvat asenteet. Huomattava osa ammattilaisista ja harrastajista pitää hevoselle stressiä aiheuttavaa kohtelua joko osittain tai kokonaan hyväksyttävänä (Bell ym., 2019). Samoin vain hyvin voimakkaasta kivusta kertova käyttäytyminen, kuten näkyvä ontuminen, on hevostenomistajien näkemyksissä hevosen lopettamispäätöstä voimakkaasti puoltava tekijä, kun taas esimerkiksi toistuvat selkäkivut tai syömistä haittaavat hammasongelmat eivät useimpien mielestä ole riittävä peruste hevosen lopettamiselle (Bell & Rogers, 2021).

Piilo-opetussuunnitelmaan viittaavat myös hevosen oppimisteorian tuntemuksesta saadut tutkimustulokset. Hevosen oppimisteoriaan liittyvien käsitteiden tuntemuksessa on havaittu puutteita niin ammattilaisten kuin harrastajien keskuudessa sekä Isossa-Britanniassa (Brown & Connor, 2017) että Australiassa (Luke ym., 2023). Varsinkin toivotun käyttäytymisen vahvistaminen epämiellyttävät ärsykkeet poistamalla (negatiivinen vahvistaminen) ja ei-toivotusta käyttäytymisestä rankaiseminen (positiivinen rankaiseminen) sekoitetaan herkästi toisiinsa (Warren-Smith & McGreevy, 2008; Brown & Connor, 2017). Myös termit positiivinen ja negatiivinen sekoitetaan tässä yhteydessä helposti hyvään ja pahaan, minkä vuoksi jotkut tutkijat ovat ehdottaneet oppimisteorian sanaston uudistamista (McLean & Christensen, 2017, s. 24).

Suomessa hevosen kipuoireiden tunnistamista ei ole tutkittu sen enempää harrastajien kuin ammattilaistenkaan keskuudessa. Oppimisteorian tuntemuksesta puolestaan on tehty Suomessa yksi eläinlääketieteen lisensiaatintutkielma, jonka mukaan oppimisteorian tuntemus on vähäistä sekä ammattilaisten että harrastajien keskuudessa ja ammattilaisista vain joka neljäs on saanut perehdytystä oppimisteorian termien tuntemukseen koulutuksensa aikana (Armfelt, 2016). Lisäksi vuonna 2021 osana Hevosväkivallankumous-kampanjaa tehty kysely suomalaisille harrastajille ja ammattilaisille paljasti, että 85% vastanneista oli nähnyt hevosiin kohdistuvaa väkivaltaa, 59% oli käyttänyt voimakeinoja hevosta käsitellessään ja 72% oli joku kehottanut käyttämään voimakeinoja viimeisen viiden vuoden aikana (European Equine Welfare Association, 2023). Mahdollisesti voimakeinojen avulla yritetään kompensoida hevosen käyttäytymisen lainalai-

suuksien tuntemuksessa olevia aukkoja. Nykyiset opetuskäytännöt ei välttämättä tarjoa tuleville ammattilaisille riittäviä edellytyksiä tieteellisten termien ymmärtämiseen, asianmukaiseen soveltamiseen ja tiedon välittämiseen harrastajille. Toisaalta jokainen yksilö päättää itse, miten hän saamiaan oppeja hyödyntää.

Eläimen kipu ja kuolema ovat vaikeita aiheita viralliseen opetussuunnitelmaan sisällytettäväksi niiden arkaluonteisuuden vuoksi. Toistaiseksi niihin liittyvää opetusta on tutkittu kasvatustieteissä vähän ja pääasiassa lapsilla. Kuolemaa on käsitelty lasten kanssa kouluissa ainakin lapsille suunnattujen tietokirjojen (Oliveira ym., 2014) ja kyseenalaisessa maineessa olevien luokkahuonelemmikien avulla (Smilie, 2022). Kivun osalta on vasta tutkittu sitä, miten lapset käsittelevät ihmisten, eläinten, kasvien ja elottomien esineiden kipukokemuksia, jotta opetus voitaisiin jatkossa suunnitella oikealla tavalla (Eilam & Mattatia, 2015). Yliopistossa eläimen eutanasiaa käsitellään ainoastaan eläinlääkärikoulutuksessa, mutta samojen oppisisältöjen lisääminen myös muiden eläinten kanssa työskentelyyn valmistavien koulutusten opetussuunnitelmiin voisi helpottaa vaikean päätöksen tekemistä ja oikeaa ajoittamista (Stull, 2013). Toisaalta eutanasiasta opetettavissa asioissa ja käytetyissä opetusmenetelmissä on myös yliopistokohtaista vaihtelua (Littlewood ym., 2021) eivätkä kaikki eläinlääkärit koe saaneensa koulutuksensa aikana riittävästi valmiuksia kuoleman tai sen herättämien tunteiden kohtaamiseen, mikä on joissain tapauksissa johtanut eutanasian tekemisen välttelyyn sekä eläinlääkäreiden mielenterveysongelmiin ja itsemurhiin (Deponi ym., 2023). Eläimen kipuoireiden tunnistamisessa eläinlääketieteen opiskelijat puolestaan saattavat suoriutua vaihtelevasti sen mukaan, onko kyseessä nisäkäs, joku muu selkärangainen vai selkärangaton eliö (Valros & Hänninen, 2018). Ammatillisen koulutuksen osalta tiedetään vain, että eläinten käyttäytymisen tuntemusta opetetaan pääosin havainnointiin perustuvilla menetelmillä ja että vain yhdessä eläintenhoitajakoulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa on keskusteltu turkistarhaukseen ja lihantuotantoon liittyvistä eettisistä ongelmista (Pedersen, 2010). Tutkimusdatan vähäisyys saattaa

vaikeuttaa opetuksen suunnittelua, millä puolestaan saattaa olla kielteisiä vaikutuksia eläinten hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi eläinten oikeuksien puuttuminen kestävän kehityksen tavoitteista saattaa olla osasy s siihen, että eläinten kohteluun liittyvät ongelmat jäävät piiloon ja ratkaisukeinoista puuttuu koulutusellinen kokonaisnäkemys.

Tutkimus hevosten hyvinvoinnin huomioivasta kestävästä kehityksestä on toistaiseksi ollut vähäistä, teoriapitoista ja rajoittunut laukkaurheiluun. Bergmann (2019) on kehittänyt lajienvälisen kestävyuden (*interspecies sustainability*) käsitteen siirtääkseen kestävän kehityksen fokusta ihmiskeskeisyydestä kohti luonnonmukaista eläintenpitoa, jossa eläimen lajityypilliset ja yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduiksi. Stallones ja kumppanit (2023) ovat puolestaan muotoilleet laukkaurheilulle oman OneWelfare-mallin, joka yhdistää eläinten, ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin tutkimuksen huomioiden samalla alan omat kehittämistarpeet. Näiden teorioiden toimivuutta ei kuitenkaan ole vielä juurikaan testattu ja niiden avulla mahdollisesti saatava tutkimustieto saattaa olla vielä vuosien työn päässä alan koulutusten opetussuunnitelmiin tulemisesta.

1.3 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tarkastelen tässä tutkimuksessa, millainen hevöskäsitys sisältyy hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteisiin. Lisäksi tarkastelen, miten tämä käsitys suhteutuu tutkinnon perusteissa määriteltyihin kestävän kehityksen osa-alueisiin. Teoreettisessa viitekehyksessä yhdistyvät ihmistieteellinen eläintutkimus sekä kasvatustieteellinen opetussuunnitelmatutkimus. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen käsitys hevosesta tuotetaan hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteissa?
2. Miten käsitys hevosesta suhteutuu tutkinnon perusteissa esitettyihin kestävän kehityksen osa-alueisiin?

Empiirisesti tutkimuskysymykset paikantuvat ammatillisen koulutuksen kontekstiin. Ammatilliset tutkinnon perusteet määrittävät hevosalan ammatillisessa koulutuksessa vallitsevaa käsitystä hevosesta ja sen tarpeista sekä näiden ympärille rakentuvia ammatillisia käytäntöjä. Lisäksi tarkastelun kohteena ovat välillisesti myös laajemmat yhteiskunnallisesta kontekstista kumpuavat koulutuselliset tavoitteet ja arvostukset, jotka osaltaan vaikuttavat tutkinnon perusteiden sisällölliseen määrittelyyn.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimuskonteksti

Tutkimukseni edustaa ihmistieteellistä eläintutkimusta ja kasvatustieteellistä opetussuunnitelmatutkimusta. Tutkimuksen tavoitteena on laadullisen tutkimuksen keinoin selvittää, millainen käsitys hevosesta eläimenä ja kestävän kehityksen hyödynsaajana sisältyy hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteisiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan ihmisten eri ilmiöille antamia merkityksiä (Patton, 2002, s. 13–14). Laadullinen tutkimus auttaa syventämään ymmärrystämme todellisuudesta kuvaamalla tilastollisten syy-seuraussuhteiden taustalla vaikuttavia prosesseja (Maxwell, 2012, s. 658). Toisaalta hevosta on tutkittu kasvatustieteissä niin vähän, että on perusteltua tehdä laadullista tutkimusta ennen syy-seuraussuhteiden tutkimista. Pedersenin (2004) mukaan kasvatustieteellisessä tutkimuksessa on entuudestaan tunnustettu rodun, sukupuolen ja yhteiskuntaluokan kaltaisten tekijöiden vaikutus ihmisten väliseen epätasa-arvoon. Ei-inhimilliset eläimet on sen sijaan jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle, koska niiden tutkimisen on oletettu kuuluvan luonnontieteisiin. Eläinten eettistä kohtelua ei kuitenkaan voi opettaa erillään laajemmasta yhteiskunnallisesta kontekstista, kuten ihmisoikeuksista, tasa-arvosta tai kestävästä kehityksestä. Tässä tutkimuksessa laajennan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tarkastelun koskemaan myös hevosta ihmisen kumppanuuslajina.

Tutkimukseni ontologiset ja epistemologiset lähtökohdat ovat kriittisessä realismissa. Se on tieteenfilosofinen suuntaus, jossa tiedon ajatellaan rakentuvan osana sosiaalista vuorovaikutusta ja pitävän yllä yhteiskunnallisia valtasuhteita (ks. esim. Foucault, 1986). Näistä valtasuhteista käsin tuotetaan myös ihmisen käyttäytymistä sääteleviä sääntöjä ja määräyksiä eli normeja. Normeja ei kuitenkaan kuulu hyväksyä luonnollisina, vaan niitä on arvioitava kriittisesti (Sayer, 2012). Normien kriittinen arviointi puolestaan mahdollistaa niiden muuttamisen. Oletan hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteiden sisältävän tietoa, jolla pyritään tuottamaan tietynlainen käsitys hevosesta eläimenä ja sitä kautta

oikeuttamaan sen välineellinen käyttö. Tutkinnon perusteiden kriittinen analysointi voi puolestaan auttaa kehittämään hevosalan koulutuksen käytäntöjä.

2.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineistona ovat Opetushallituksen vuonna 2021 laatimat Hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteet sekä Yhteisten tutkinnonosien valinnaiset osaamistavoitteet, joka on valtakunnallisia tutkinnon perusteita täydentävä asiakirja. Tutkinnon perusteet ovat laajuudeltaan 165 sivua ja Yhteisten tutkinnonosien valinnaiset osaamistavoitteet ovat laajuudeltaan 10 sivua. Molemmat aineistot ovat vapaasti saatavilla Opetushallituksen ePerusteet-palvelussa.

Opetushallituksen (2023) tehtävänä on kehittää koulutusta sekä toimeenpanna koulutuspoliittiset linjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön laatimien strategioiden mukaisesti. Nämä strategiat on muodostettu eduskunnan päättämän opetustoimen lainsäädännön, rahoituksen ja koulutuspoliittisten linjausten pohjalta. Ammatillisen koulutuksen osalta Opetushallitus osallistuu ammatillisten tutkintojen perusteiden laatimiseen yhdessä valitsemiensa oppilaitosten edustajien ja työelämän edustajien kanssa toimien laatimisprosessin johtajana. Lisäksi se määrää tutkinnon perusteet ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluville tutkinnoille ja pitää yllä opiskelijavalintarekisteriä.

Hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteet (2021) koostuu kolmesta luvusta. Luvussa 1 kuvataan tutkinnon muodostuminen ja luvussa 2 tutkinnon osat sekä arviointikriteerit arvosanojen 1, 3 ja 5 osalta. Luvussa 3 on kuvattu osaamisen arviointi arvosanojen 2 ja 4 osalta. Yhteisten tutkinnonosien valinnaiset osaamistavoitteet (2021) koostuvat puolestaan neljästä luvusta. Luvussa 1 on kuvattu yhteisten tutkinnonosien valinnaisten osaamistavoitteiden yleinen sisältö, luvussa 2 kestävän kehityksen osaamistavoitteet, luvussa 3 talousosaamisen osaamistavoitteet ja luvussa 4 arviointikriteerit.

Keskityn tutkimaan Hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteiden luvusta 2 erityisesti siinä esitettyjä osaamistavoitteita sekä Yhteisten tutkinnonosien valinnaisten osaamistavoitteiden lukuja 2 ja 3. Näissä osissa aineistoa on

määritelty se osaaminen, jotka ovat hevosalan käytännöissä toimimisen kannalta keskeisimpiä. Näin ollen ne sisältävät tutkimustehtäväni kannalta olennaisinta tietoa. Tarvittaessa tarkastelen myös aineistojen muita kohtia. Jatkossa viitataan tutkinnon perusteisiin lyhenteellä HPTP ja Yhteisten tutkinnonosien valinnaisiin osaamistavoitteisiin lyhenteellä YTVO.

2.3 Aineiston analyysi

Tutkimusmenetelmänä käytin kriittistä diskurssianalyysia, jonka avulla on mahdollista analysoida monenlaisia tekstejä. Siten se soveltuu myös tutkinnon perusteiden analysoimiseen. Koulutustutkimuksessa kriittistä diskurssianalyysia on yleensä käytetty yhdistämään sosiaalinen teoria ja kielentutkimus, jotta voitaisiin parantaa sorrettujen ihmisryhmien yhteiskunnallista asemaa (Rogers ym., 2016). Tekstin sisältämien merkitysten tuottamisen tarkastelu vallan ja voimaantumisen näkökulmista voi tuottaa uudenlaista tietoa myös eläinten yhteiskunnallisesta asemasta. Sorrettujen ihmisryhmien tavoin erityisesti tuotantoeläimiin kohdistuu institutionalisoituneen vallankäytön eri muotoja, joiden käyttö pyritään mahdollistamaan tuottamalla eläimistä niiden välineellisen kohtelun oikeuttavaa tietoa (Cole, 2011, s. 88). Hevosia ei kasvateta niiden lihan vuoksi, mutta ne ovat muilla tavoin ihmisen jatkuvan valvonnan ja muokkauksen kohteena. Hevosalan ammattilaiset puolestaan sosiaalistuvat näihin ihmisen ylivaltaa ylläpitäviin käytäntöihin jo koulutuksensa aikana. Käytäntöjen kriittinen analysointi voi auttaa kehittämään parempia käytäntöjä.

Jokisen ja kumppaneiden (2016) mukaan diskurssianalyysi ei ole varsinainen menetelmä, vaan väljä teoreettinen viitekehys, jonka avulla aineistoa voi tarkastella erilaisista painopisteistä käsin. Sen käyttöön liittyy tiettyjä lähtöoletuksia, joiden painotus riippuu kulloinkin kyseessä olevasta tutkimusongelmasta ja -asetelmasta. Lähtöoletuksia ovat kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentava luonne ja siitä aiheutuvat seuraukset, käytettyyn kieleen sisältyvien rinnak-

kaisten ja keskenään kilpailevien merkityssystemien eli diskurssien olemassaolo, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus sekä toimijoiden kiinnittyminen käytettyihin diskursseihin.

Nämä taustaoletukset ovat voimassa myös kriittisessä diskurssianalyysissä. Lisäksi kriittinen diskurssianalyysi fokusoituu perinteistä diskurssianalyysia vahvemmin diskurssin ideologisiin ja poliittisiin ulottuvuuksiin (Cameron & Panović, 2018). Fairclough'n (1995) mukaan instituutiot tuottavat ideologioita eli aatteita, joiden avulla ne ylläpitävät yhteiskunnallisia valtarakenteita. Ideologian ja sosiaalisten käytäntöjen välinen suhde on kaksisuuntainen: kumpikin osallistuu toisen tuottamiseen. Esimerkiksi ennen kuin joku voi toimia opettajana, hänen on omaksuttava koulun välittämät ideologiset normit ja opittava käyttäytymään niiden edellyttämällä tavalla. Fairclough huomauttaa myös, että ideologian vaikutukset katoavat ajan myötä näkyvistä, minkä vuoksi niiden pohjalta muodostuneiden normien ajatellaan edustavan yhteiskunnan luonnollista tilaa. Oletan ammatillisen koulutuksen asettavan tällaisia normeja myös tulevien hevosalan ammattilaisten käyttäytymiselle.

Toteutin analyysini Mulletin (2018) laatiman viitekehyksen mukaan. Siinä aineiston analyysi alkaa tekstin ja kirjoittajien taustojen ja tarkoitusperien selvittämisellä, minkä jälkeen tekstistä tunnistetaan toistuvia teemoja käyttäen apuna induktiivista koodausta tai teemoittelua. Teemojen tunnistamisesta edetään analysoimaan tekstin interdiskursiivisuutta eli tekstin laatimiseen vaikuttaneita sosiaalisia suhteita sekä tapaa, jolla teksti vaikuttaa sosiaalisiin käytäntöihin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Sen jälkeen analysoidaan puolestaan tekstin sisäiset suhteet kiinnittämällä huomiota tekstissä käytettyihin kielellisiin representaatioihin, sanamuotoihin ja sanojen toistuvuuteen. Lopuksi tekstin ulkoiset ja sisäiset suhteet tulkitaan suhteessa aiemmin löydettyihin teemoihin.

Aloitin aineiston analyysin teemoittelusta. Siinä aineistosta etsitään tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä muodostamalla tekstin sisältämistä alkuperäisistä ilmauksista pelkistettyjä ilmauksia, jotka puolestaan luokitellaan ensin alateemoihin, sitten yläteemoihin ja lopuksi yläteemat yhdistäviin teemoihin, jotka

edustavat teemoittelun varsinaista lopputulosta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Pöytäkirjan aineistostani osaamistavoitteita tutkimuskysymysten ohjaamana ja jaoin ne teemoihin käyttämällä apunani taulukointia. Löysin aineistosta yhteensä neljä suurta teemaa. Teemojen muodostuminen on kuvailtu tarkemmin taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Esimerkki teemoittelusta Tuomea ja Sarajärveä (2018) mukailten

Alateemat	Yläteema	Yhdistävä teema
Sairauksien hoito	Terveystenhoito	Hevosen hoito
Ruumiin tuntemus		
Luontaisen käyttäytymisen tuntemus	Luontaisista tarpeista huolehtiminen	
Ruokinta		
Liikunta		
Varusteet	Hevosen hyvinvointiin vaikuttavista ulkoisista tekijöistä huolehtiminen	
Elinympäristö		

Hevosen hoito -teema sisältää hevosen perustarpeet sekä niiden ammattimaiselle täyttämiseksi määritellyt osaamistavoitteet. Hevosen käyttö -teemaa sisältää hevosurheilun eri lajit ja muut hevosen käyttömuodot sekä näiden parissa toimimiselle asetetut osaamistavoitteet. Luonnonsuojelu -teema sisältää sellaisille tiedoille ja taidoille määritellyt osaamistavoitteet, jotka asianmukaisesti täyttämällä on mahdollista vähentää työn aiheuttamaa kuormitusta maapallolle. Yritystoiminnan ylläpito -teema puolestaan sisältää osaamistavoitteet, jotka on asetettu kannattavan yritystoiminnan ylläpitämiseksi.

Aineistossa toistuvien teemojen tunnistamisen jälkeen analysoin tekstin ulkoisia suhteita. Luin aineiston uudestaan läpi kiinnittäen huomion aineistossa esiintyviin käytäntöihin eli hevosalan työtehtäviin, kuten ”opiskelija hoitaa hevosia” tai ”opiskelija huolehtii tallin ja talliympäristön siisteydestä” ja kirjasin ylös niiden osaamistavoitteista esiin nousevia diskurssin osia. Nämä osat kuvas-

tavat ideologioita, joihin tekstin kirjoittaja on sitoutunut ja jotka toimivat perusteluna vallitseville sosiaalisille käytännöille (Mullet, 2018, s. 124). Aineistossa korostui kaksi eri ideologiaa: toisaalta hevosen ja ympäröivän luonnon hoivaaminen, toisaalta kummankin välineellistäminen taloudellisen hyödyn vuoksi. Nämä ideologiat näyttäytyivät vain osittain vastakkaisina toisilleen, sillä hoivan riittävä laatu saattaa myös toimia edellytyksenä taloudellisen hyödyn saavuttamiselle. Hevoselle tarjottavaan hoivaan kuitenkin sisältyi oletus, ettei hevonen voi kulkea vapaana ja huolehtia itse omista tarpeistaan. Hevosalan käytännöt vaikuttivat muodostuneen hevosen luonnollisten tarpeiden ympärille, mutta tavalla, joka edellyttää niiden keinotekoisia täyttämistä ihmiselle sopivilla tavoilla. Esimerkiksi aineistossa mainitut varusteet, koneet ja rakennukset on tarkoitettu ensisijaisesti ihmisen työn mahdollistamiseksi ja helpottamiseksi, vaikka niiden käyttö perusteltiin hevosen hyvinvoinnista käsin ja kestäväen kehityksen periaatteisiin nojaten.

Tekstin ulkoiset suhteet analysoituani analysoin tekstin sisäisiä suhteita. Tekstiin sisältyvät sanat ja ilmaukset sekä tekstin rakenne ilmentävät sosiaalisten käytäntöjen tarkempaa tapahtumakontekstia ja niissä esiintyviä valtasuhteita (Mullet, 2018, s. 124). Ensimmäiseksi kiinnitin huomiota siihen, että osaamistavoitteet ja niihin liittyvät arviointikriteerit sisälsivät yleensä kuvauksen siitä, mitä opiskelijan on tarkoitus osata. Osassa niistä oli myös määritelty, miten ja missä tilanteessa opiskelijan on ne osattava. Seuraavaksi etsin toistuvia sanoja ja merkitsin ne muistiin. Aineistossa toistuivat etenkin monet tekemistä kuvaavat sanat. Kiinnitin huomiota myös siihen, miten nuo sanat muodostivat ilmauksia muiden sanojen kanssa ja etsin ilmauksista toistuvuutta. Nämä ilmaukset sisältävät tietoa merkityksistä, joita hevoseen, kestäväen kehitykseen ja niihin liittyviin työtehtäviin hevosalalla liitetään. Lopuksi tarkastelin, mitkä ilmaukset yhdistyvät toisiinsa eri tutkinnonosissa. Tekstin sisäisten suhteiden analysointi on kuvattu tarkemmin taulukossa 2.

Analyysin viimeisessä vaiheessa diskurssit muodostetaan tulkitsemalla teemoissa sekä tekstin ulkoisissa ja sisäisissä suhteissa esiin nousseet havainnot (Mullet, 2018, s. 125). Teemoittelussa aineistossa esiintyneistä osaamistavoitteista

muodostui neljä ryhmää sen mukaan, mikä on niiden pääasiallinen tarkoitus hevosalan sosiaalisten käytäntöjen kannalta, toisin sanoen joko hevosen hoito, hevosen käyttö, luonnonsuojelu tai yritystoiminnan ylläpitäminen. Tekstin ulkoisten suhteiden analyysissä selvisi, että näiden käytäntöjen tarkoituksena on toisaalta huolehtia hevosen hyvinvoinnista ja ympäröivästä luonnosta, toisaalta työllistää ihminen taloudellisesti kannattavalla tavalla.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineistossa toistuvista sanoista ja niihin liittyvistä ilmauksista Mulletia (2018) mukailten (värikoodit havainnollistavat saman sanan toistuvuutta ja erottavat sen muista toistuvista sanoista)

suunnittelee	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ja tekee ratsastuskoulun tallin kausittaiset työt ja vastaa päivittäisistä hevosten hoitotöistä eettisesti ja tuloksellisesti • suunnittelee ja toteuttaa laadukasta ja kestävän kehityksen mukaista tallin toimintaa huolehtiessaan hevosten hyvinvoinnista liittyen tarhojen ravinnekuormitukseen, tallien kuivikkeen valintaan ja käyttöön, tallien energiaratkaisuihin, lanta- ja jätehuoltoon, vesihuoltoon, lääkkeiden asianmukaiseen säilytykseen ja hävittämiseen.
toimii	<ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään eettisesti ja ottaa huomioon turvallisuuden ja vastuullisuuden • toimii kestävän kehityksen periaatteita noudattaen • toimii taloudellisesti kannattavasti sekä ymmärtää toimintansa vaikutukset kustannuksiin ja taloudelliseen toimintaan
noudattaa	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa sopimuksia, ohjeita ja lainsäädäntöä • noudattaa turvallisuusohjeita ja -määräyksiä sekä voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tarvittaessa lajikohtaisia sääntöjä • noudattaa toiminnassaan voimassa olevia ratsastuksen opetusta ja ratsastuskoulutoimintaa sääteleviä ohjeita ja määräyksiä
tietää	<ul style="list-style-type: none"> • tietää kullekin eläinyksilölle soveltuvat eettisesti ja eläinsuojelullisesti hyväksyttävät koulutus- ja käytöksen vahvistamistavat. • tietää kotimaisen rodun merkityksen suomalaisessa hevostaloudessa • tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden keskeiset tavoitteet ja näiden vaikutuksen toisiinsa kokonaisvaltaisesti

Tekstin sisäisten suhteiden analyysi puolestaan paljasti yksityiskohtaisia sanoja ja ilmauksia eli tutkinnon perusteiden sisältämiä sanallisia ja kulttuurillisia merkityksiä, joiden varaan hevosalalla vallitsevat ideologiat ovat rakentuneet. Erityisesti käytäntöihin liittyvät tekemisen tavat ja niihin sitoutuneet sanalliset merkitykset ohjasivat käsitystäni siitä, millaisiin diskursseihin alan opiskelijoiden halutaan sitoutuvan. Käytännöt legitimoivat vallitsevan sosiaalisen järjestyksen (Fairclough, 2011), tässä tapauksessa hevosen ja ihmisen yhteiskunnallisiin asemiin liittyvät erot.

Jaoin merkitykset kolmeen diskurssiin samankaltaisten piirteiden perusteella ja nimesin ne hoivan antamisen, hyödyn tavoittelun ja haitan välttämisen diskursseiksi. Yksi käytäntö voi olla sitoutunut yhteen tai useampaan diskurssiin. Käytännöllä tarkoitan niitä työtehtäviä, jotka opiskelijat aineiston mukaan oppivat tekemään koulutuksensa aikana. Merkityksillä tarkoitan käytäntöjen kuvaamiseen käytettyjen kielellisten ilmausten semanttista sisältöä. Diskurssit puolestaan ovat diskurssianalyysin avulla koostamani merkityssysteemejä, joihin olen kerännyt kaikki tulkintani mukaan samasta asiasta puhuvat merkitykset eri käytäntöjen kuvauksista. Käytäntöjen sitoutuminen diskursseihin on avattu yksityiskohtaisemmin liitteessä 1. Kuhunkin diskurssiin sisältyvät merkitykset puolestaan on esitetty tiivistetysti taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Aineistosta löytyneet diskurssit ja niiden sisältämät merkitykset

Hoivan antaminen	Hyödyn tavoittelu	Haitan välttäminen
<ul style="list-style-type: none"> - hevosen luontaisen käytäytymisen tuntemus - hevosen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen - hevosen yksilöllisiin ja lajinmukaisiin tarpeisiin vastaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - hevosen tarpeiden ja elinkaaren vaiheiden yhdistäminen ihmisen tarpeisiin - hevoselle opetettavat asiat - toiminnan tuottavuudelle ja asiakaslähtöisyydelle asetetut vaatimukset 	<ul style="list-style-type: none"> - ekologinen kestävyys, taloudellinen kestävyys - kivun tunnistaminen, pelon välttäminen - lakien, sääntöjen, ohjeiden ja määräysten noudattaminen - eettisyys, vastuullisuus ja eläinsuojelullisuus

Hoivan antamisen diskurssi sisältää ne merkitykset, jotka aineistossa määrittävät hevosen hoitokäytäntöjen luonnetta. Hyödyn tavoittelun diskurssi puolestaan sisältää ne merkitykset, jotka määrittelevät hevosen käyttötapoja sekä niihin sisältyviä käyttäytymisvaatimuksia niin ihmisen kuin hevosenkin kannalta. Haitan välttämisen diskurssi sisältää ne merkitykset, jotka on annettu ihmisen toiminnasta aiheutuville kielteisille seurauksille sekä niiden ehkäisemiseksi vaadittaville keinoille ja periaatteille.

2.4 Eettiset ratkaisut

Tutkimusaiheen valinnassa on otettava huomioon, millaisia seurauksia tutkimuksella mahdollisesti on tutkittavien kannalta (Brooks ym., 2015). Tutkimukseni ei kohdistu yksittäisiin eläimiin, henkilöihin tai oppilaitoksiin, joten sen kautta ei ole mahdollista aiheuttaa välitöntä haittaa. Tutkija ei kuitenkaan voi täysin kontrolloida sitä, miten hänen tuottamansa tieto tullaan ymmärtämään tai miten hänen tutkimuksensa tuloksia tullaan käyttämään (Tracy, 2010, s. 847). Olen tietoinen siitä, että eri ammattialoilla toimivilla ihmisillä on erilaiset mahdollisuudet vaikuttaa globaaleihin ongelmiin. Käytäntöjä ei kuitenkaan voi kehittää pelkän yleisen tutkimustiedon perusteella, vaan sen tueksi tarvitaan myös alaspesifiä tietoa. Eläinten yhteiskunnalliseen asemaan liittyvien teemojen käsittely voi herättää ahdistusta opettajissa ja tutkijoissa, mutta myös käynnistää muutoksen koulutuksen sisällä (Pedersen, 2021).

Tutkimus perustuu julkiseen dokumenttiaineistoon, joten aineiston keräämiseen ja säilyttämiseen ei liity eettisiä haasteita. Aineiston analysoinnissa on kuitenkin otettava huomioon tutkimusasetelmasta kumpuavat eettiset haasteet. Laadullista aineistoa analysoidessaan tutkija tiivistää aineistoa etsien siitä toistuvia teemoja ja kuvioita, minkä vuoksi riskinä on löydösten liioittelu ja vääristely (Brooks ym., 2015). Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023) määrittelee tulosten vääristelyksi niiden muuttamisen, valikoinnin tai perusteettoman poisjättämisen. Aineistoa analysoidessani huolehdin, etteivät aineistossa alun perin esiintyvät sanamuodot ja asiayhteydet muutu. Tulosten raportoinnissa puolestaan

tuon esille kaikki johtopäätösten tekemisen kannalta olennaiset löydökset ja esittän johtopäätösteni tueksi suoria lainauksia aineistosta.

Brooksin ja kumppaneiden (2015) mukaan tutkijat tekevät yleensä tutkimusta itselleen henkilökohtaisesti tärkeistä aiheista, minkä vuoksi tutkijan arvot saattavat vaikuttaa tutkimuksesta saataviin tuloksiin. Siksi tutkijan on tehtävä nämä arvot näkyväksi tutkimuksessaan. Itse harrastin hevosia säännöllisesti ja monipuolisesti 16 vuotta, mutta vuosien varrella huomasin irtaantuvani hevosen hyötykäyttöä korostavasta arvomaailmasta. Lopulta sen enempää harrastaminen kuin eläinten pariin työllistyminenäkään ei enää tuntunut sopivan itselleni. Haluan tutkimuksellani etsiä vaihtoehtoisia näkökulmia hevosen yhteiskunnallisen aseman tarkasteluun. Diskurssianalyysia käyttävän tutkijan onkin mahdollista omaksua tällainen tulkitsijan positio, mistä käsin hän voi etsiä tarkastelemalleen ilmiölle vaihtoehtoisia tulkintatapoja (Juhila, 2016). Teoreettinen nojautuminen ihmistieteelliseen eläintutkimukseen myös tekee osaltaan mahdolliseksi tutkimusaineiston kriittisen tarkastelun.

3 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Alaluvuissa 3.1, 3.2 ja 3.3 käyn läpi tulokset jokaisen diskurssin osalta erikseen. Alaluvussa 3.4 teen tuloksista yhteenvedon ja vastaan tutkimuksen alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

3.1 Hoivan antaminen

Hoivan antamisen diskurssissa hevonen on ihmisen hoivan kohde. Tutkimuksen perusteissa määritellään monenlaisia hevoselle tarjottavia hoivan muotoja, joiden tarkoituksena on edistää hevosen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen on osa kaikkea hevosen kanssa harjoitettavaa toimintaa, kuten ilmenee aineistoesimerkistä 1.

Esimerkki 1. Opiskelija toimii alansa työtehtävissä valitsemassaan hevosurheilulajissa tai hevosten käyttötapojen eri muodossa:

- huomioi hevosen lajinomaiset käyttäytymistarpeet niin, että hevosen henkinen ja fyysinen hyvinvointi on turvattu - -
- tunnistaa levollisen ja hyvinvoivan hevosen sekä stressiin, kipuun tai pelkoon liittyvän elekielen ja käyttäytymisen

(HPTP, 2021, s. 35)

Keskeinen osa hevosen hyvinvoinnista huolehtimista on tuntea hevosen ruumiinosat ja niiden toiminta. Ruumiissa esiintyvät ulkoiset merkit kertovat keskeisesti hevosen hyvinvoinnin tasosta. Näihin merkkeihin on kiinnitettävä huomiota kaikissa työtehtävissä, joihin sisältyy hevosen käsittelyä, kuten aineistoesimerkit 2 ja 3 osoittavat.

Esimerkki 2. Opiskelija työskentelee ravitallisissa hevosenhoitotehtävissä:

- ottaa toimissaan huomioon anatomian ja fysiologian merkityksen liikkeisiin ja terveyteen

(HPTP, 2021, s. 19)

Esimerkki 3. Opiskelija työskentelee ratsastuskoulussa:

- tunnistaa erilaiset vammat, sairaudet ja liiallisesta rasituksesta johtuvat ongelmat

(HPTP, 2021, s. 58)

Tässä diskurssissa hevonen on elollinen olento, jolla on monenlaisia tarpeita. Keskeisinä tarpeina aineistossa nousevat esiin ruuan, suojan ja liikunnan tarpeet, kuten ilmenee aineistoesimerkeistä 4, 5 ja 6. Hoivan antaminen hevoselle sisältää oletuksen, ettei hevosen ei tarvitse huolehtia itse omista tarpeistaan, vaan ihminen huolehtii niistä sen puolesta.

Esimerkki 4. Opiskelija huolehtii ratsuhevosten liikunnan tarpeesta:

- huolehtii hevosten päivittäisestä liikunnan tarpeesta saamiensa ohjeiden mukaisesti

(HPTP, 2021, s. 17)

Esimerkki 5. Opiskelija käsittelee ja hoitaa hevosia kuljetuksen aikana:

- järjestää hevosille juomaa ja ravintoa niiden tarpeet huomioon ottaen

(HPTP, 2021, s. 13)

Esimerkki 6. Opiskelija hallitsee hevosen hoitamisen perustaidot:

- loimittaa hevoset sääolot ja hevosen tarpeet huomioiden

(HPTP, 2021, s. 6)

Myös erilaisten toimintaympäristöjen kunnosta huolehtiminen on välillisesti osa hevosen hoivaamista (aineistoesimerkit 7 ja 8). Ihmisen tuottamien keinotekoisien toimintaympäristöjen, kuten tallin sekä urheilu- ja ulkoilualueiden, on oltava hevosen kannalta terveellisiä ja turvallisia. Toisaalta hevonen on ikään kuin tuotu pois luonnosta ja siirretty keinotekoiseen ympäristöön, jossa ihmisen on helpompi hallita ja säädellä sen ulkoisia olosuhteita.

Esimerkki 7. Opiskelija huolehtii tallin ja talliympäristön siisteydestä:

- huolehtii talliympäristön turvallisuudesta tunnistuen rikkoutuneet rakenteet tallissa, tarhoissa ja laitumilla ja huomioi paloturvallisuuden ja ilmoittaa turvallisuuspoikkeamat tallityöstä vastaavalle henkilölle.

(HPTP, 2021, s. 6)

Esimerkki 8. Opiskelija osallistuu ravihevosten valmennukseen:

- arvioi valmennusalojen merkityksen urheiluhevosen terveydelle

(HPTP, 2021, s. 21)

Hoivan antamisen diskurssissa hevonen on silti ensisijaisesti elävä luontokappale, jota ei voi täysin erottaa muusta luonnosta. Tätä diskurssia kuvastavat aineistossa monta kertaa toistuvat hevosen lajityypillisiä tai lajinomaisia tarpeita korostavat ilmaukset, joihin yleensä yhdistyy myös hevosen oppimisteorian tunteminen ja sen asianmukainen käyttö (aineistoesimerkit 9 ja 10). Hevosen luontaisen käyttäytymisen tuntemus on keskeinen hevosen kanssa työskentelemistä ohjaava periaate.

Esimerkki 9. Opiskelija työskentelee ratsutallissa:

- ymmärtää ja soveltaa tietoa lajityypillisistä käyttäytymistarpeista ja hevosten oppimisen lainalaisuuksista

(HPTP, 2021, s. 16)

Esimerkki 10. Opiskelija työskentelee hevosten kanssa:

- huomioi hevosen lajinomaiset käyttäytymistarpeet niin, että hevosen henkinen ja fyysinen hyvinvointi on turvattu

(HPTP, 2021, s. 56)

Tässä diskurssissa hevosta ei kuitenkaan tunnisteta pelkästään omaksi erityiseksi eläinlajikseen, vaan jokaisen hevosen yksilölliset tarpeet nostetaan myös esille. Yksilöllisistä tarpeista huolehtiminen on lajityypillisyyden lisäksi keskeinen hevosen hoivaamista ohjaava periaate, kuten aineistoesimerkit 11 ja 12 osoittavat. Hevosen yksilölliset tarpeet perustuvat aineistossa muun muassa hevosen ikään, käyttötarkoitukseen ja ruumiinrakenteeseen. Raviurheilun osalta hevosen yksilöllisiksi ominaisuuksiksi määritellään ensisijaisesti hevosen ikä ja valmennustarve, kun taas ratsastuksessa yksilöllisyys ymmärretään laajemmin hevosen monien ominaisuuksien kautta.

Esimerkki 11. Opiskelija työskentelee ratsastuskoulussa:

- ylläpitää ja kehittää opetushevosen toimivuutta hevosen yksilölliset ominaisuudet huomioiden ratsastaen opetushevosiä.

(HPTP, 2021, s. 58)

Esimerkki 12. Opiskelija osallistuu ravihevosten valmentamiseen:

- ajaa eri-ikäisiä ja eri valmennusvaiheessa olevia hevosia

(HPTP, 2021, s. 21)

Hoivan antamisen diskurssissa hevonen ymmärretään ihmisen hoivan kohteeksi. Monet hevosalan käytännöt ovat rakentuneet hevosen hoivaamisen ympärille. Hoivan lähtökohtana toimivat hevosen tarpeet, jotka kumpuavat toisaalta hevosen lajityypillisistä tarpeista ja toisaalta jokaisen hevosityksilön omista erityisistä tarpeista. Laadukkaan hoivan tarjoaminen edellyttää hevosen kokonaisvaltaista tuntemusta ja osaamisen asianmukaista soveltamista käytäntöön, mutta pitää sisällään myös oletuksen, ettei hevonen voi elää vapaana ja huolehtia itse omista tarpeistaan.

3.2 Hyödyn tavoittelu

Hyödyn tavoittelun diskurssissa hevonen on taloudellinen hyödyke, jonka avulla tuotetaan erilaisia palveluita hevosalan yrityksen tarpeisiin. Hevosia varten tuotettuja palveluita ovat esimerkiksi kengittäminen ja rehuntuotanto. Ihmisiä varten tuotettuja palveluita ovat esimerkiksi hevosharrastepalvelut ja ratsastuskoulutoiminta, joissa palvelut toteutetaan hevosta hyödyntäen. Kaikkien näiden palveluiden on tarkoitus tuottaa ihmiselle taloudellista hyötyä.

Tässä diskurssissa hevosen on väline, jonka on mukauduttava ihmisen tarpeisiin. Hevosalan palveluiden on vastattava ihmisten tarpeita, jotta ne houkuttavat yritykseen maksavia asiakkaita, kuten aineistoesimerkeistä 13 ja 14 ilmenee. Mikä tahansa hevonen tai toimintatapa ei silloin sovellu osaksi hevosalan käytäntöjä.

Esimerkki 13. Opiskelija ohjaa hevosharrastepalveluja:

- huomioi ohjauksessaan asiakkaiden erilaiset tavoitteet

--

- suunnittelee ja toteuttaa yrityksen toimintaa asiakaslähtöisesti huomioiden erilaisten asiakkaiden muuttuvat tarpeet

(HPTP, 2021, s. 56)

Esimerkki 14. Opiskelija ohjaa ratsastusta:

- opettaa hevosten hyvinvointia, käyttäytymistä ja oppimisteorian perusasioita asiakkaille soveltuvalla tavalla

--

- valitsee asiakkaan tasolle sopivan hevosen
 -
 - suunnittelee ja toteuttaa työyhteisön jäsenenä yrityksen toimintaa asiakaslähtöisesti huomioiden asiakkaiden muuttuvat tarpeet
- (HPTP, 2021, s. 58)

Hyödyn tavoittelun diskurssissa on hyväksyttyä puhua hevosista ja alan käytännöistä tavalla, joka puoltaa hevosen välineellistä käyttöä. Asiakaslähtöinen toiminta parantaa hevosalan yritysten kannattavuutta. Asiakaslähtöiseen puhetaan kuuluu siksi houkuttelevan kuvan luominen hevosista ja hevosalasta, kuten aineistoesimerkeissä 15 ja 16.

Esimerkki 15. Opiskelija toimii työelämän vuorovaikutustilanteissa:

- esiintyy siten, että tuo positiivisesti esille edustamaansa yritystä ja hevos-alaa
 - suunnittelee ja toteuttaa yrityksen toimintaa asiakaslähtöisesti
- (HPTP, 2021, s. 15)

Esimerkki 16. Opiskelija toimii asiakaspalvelijana:

- toimii hyvien yhteistyö-, viestintä- ja asiakaspalvelutaitojen mukaisesti
 - esiintyy siten, että tuo positiivisesti esille edustamaansa yritystä ja ratsastusurheilua ja tuoden alaa positiivisesti esille
- (HPTP, 2021, s. 17)

Ihmisen luomissa käytännöissä selviytyäkseen hevosen on opittava monia taitoja, kuten kantamaan ratsastajaa tasapainossa, hyppäämään esteitä tai juoksemaan kääryjen edessä. Pohjimmiltaan hevoselle opetettavat asiat kuitenkin heijastavat enemmän ihmisen kuin hevosen tarpeita. Aineistossa erityisesti hevosen liikunnantarve kytkeytyy hevosalan käytännöissä hyötyä tavoittelevaan toimintaan (aineistoesimerkit 17 ja 18). Hyödyn tavoittelun diskurssissa ihminen vastaa hevosen liikunnan tarpeen täyttämisestä, koska se luo työtä ja mahdollistaa toimeentulon hankkimisen hevosen avulla.

Esimerkki 17. Opiskelija kouluttaa ratsuhevosia:

- opettaa koulutettavan hevosen juoksutukseen
- toimii avustajana irtohypytyksessä sekä opettaa hevosen irtohypytykseen
- ratsastaa koulutettavaa hevosta kehittäväällä tavalla kansainvälisen koulutusasteikon mukaan edeten.

(HPTP, 2021, s. 39)

Esimerkki 18. Opiskelija hoitaa ja liikuttaa hevosia:

- käsittelee erilaisia ja eri-ikäisiä hevosia turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti muuttuvissa tilanteissa
- tarkistaa varusteiden käyttökunnon ja turvallisuuden, huoltaa ja sovittaa hevosten varusteet ja tekee pienet korjaustyöt, kuten loimien korjaus, solkien vaihtaminen ja muut pienet korjausompeletyöt
- varustaa hevosen ratsastukseen ja ajoon käyttäen perusvarusteita
- ajaa koulutettua hevosta käynnissä ja ravissa hallitusti maastossa ja hevosurheilualueilla tai ratsastaa koulutettua hevosta kaikissa askellajeissa ratsastuksen peruskäsitteet huomioiden
- juoksuuttaa koulutettua hevosta tarkoituksenmukaisin apuohjin

(HPTP, 2021, s. 11)

Tässä diskurssissa hevosen kanssa harjoitettavaan toimintaan liittyy olennaisesti vaatimus toiminnan tuottavuudesta. Aineistossa toistuvat tätä vaatimusta ku-
vastavat kustannustehokkuuteen ja taloudellisuuteen viittaavat ilmaukset. Tuot-
tava yritystoiminta ja hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen eivät kuitenkaan
näyttäydy aineistossa toisilleen vastakkaisina arvoina, vaan ne liittyvät toisiinsa
hyvin läheisesti, kuten aineistoesimerkit 19 ja 20 osoittavat. Monissa osaamista-
voitteissa edellytetään kustannustehokkuuden kanssa samanaikaisesti myös esi-
merkiksi hevosen hyvinvoinnin huomioimista tai eettisyyttä.

Esimerkki 19. Opiskelija työskentelee ravitallisissa hevostenhoitotehtävissä:

- suunnittelee ja ruokkii urheiluhevosten ruokinnan laadukkaasti, hyvinvoinnin huomioiden ja kustannustehokkaasti

(HPTP, 2021, s. 19)

Esimerkki 20. Opiskelija toimii työyhteisössä:

- toimii yrittäjämäisesti ja suunnittelee ja toteuttaa oman ajankäytön kus-
tannustehokkaasti
- toimii työssään eettisesti ja ottaa huomioon turvallisuuden ja vastuulli-
suuden

(HPTP, 2021, s. 39)

Hyödyn tavoittelun diskurssissa edellytyksenä ihmisen tarjoamalle hoivalle on
silti oletus, että hevosen on oltava ihmiselle hyödyllinen ja hevonen on ihmiselle

hyödyllinen vain niin kauan kuin sitä voi käyttää osana yrityksen toimintaa. Hevonen pyritään pitämään käyttökunnossa mahdollisimman kauan huolehtimalla sen terveydestä ja tarpeista mahdollisimman hyvin, kuten aineistoesimerkistä 21 ilmenee. Huolenpito kuitenkin päättyy, kun hevosta ei voi enää käyttää mihinkään. Aineistossa hoivan antamisen määritellään päättyvän hevosen ”loppusijoitukseen” eli ruhon hävittämiseen (aineistoesimerkki 22). Verrattuna muihin hevosen kanssa harjoitettaviin toimintoihin ja niihin liittyvien osaamistavoitteiden laajaan erittelyyn, erilaisten lopetusvaihtoehtojen tai hevosen lopettamiseen liittyvien eettisten näkökohtien tuntemusta ei edellytetä osaamistavoitteissa lainkaan. Toisaalta ei ole yksiselitteistä, sisältyykö aineistoesimerkissä 22 määriteltyihin hevosen elinkaaren vaiheisiin myös hevosen myyminen tai siirtäminen eläkkeelle ennen sen jonain päivänä tapahtuvaa kuolemaa. Hevoseen myymiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia ei myöskään määritellä aineistossa.

Esimerkki 21. Opiskelija työskentelee hevosten kanssa:

- suunnittelee ja toteuttaa hevosten käytön terveyttä edistäen ja hevosten käyttöikä pidentäen

(HPTP, 2021, s. 56)

Esimerkki 22. Opiskelija työskentelee hevosen elinkaaren eri vaiheissa:

- toimii hevosen elinkaaren eri vaiheiden mukaisesti varsomisesta loppusijoitukseen

(HPTP, 2021, s. 8)

Hyödyn tavoittelun diskurssissa hevonen ymmärretään välineeksi, jonka avulla on sallittua tavoitella taloudellista etua. Tässä diskurssissa hevosen hyvinvointi on edellytys menestyvälle yritystoiminnalle, mutta se ei ole toiminnan ainoa lähtökohta. Toimintamuotojen on myös houkuteltava asiakkaita ja pystyttävä vastaamaan heidän tarpeisiinsa ihmislähtöisesti. Lisäksi toiminnan on oltava riittävän tuottavaa, mikä edellyttää, että hevonen pystyy toimimaan yrityksen hyväksi. Hyödyn tavoittelun diskurssi legitimoii hoivan tarjoamisen diskurssin: hevosalan käytännöissä hevonen voidaan ymmärtää hoivan kohteeksi vain niin kauan kuin se on ihmiselle hyödyllinen.

3.3 Haitan välttäminen

Haitan välttämisen diskurssissa hevonen ja eloton luonto ymmärretään ihmisen suojelun kohteiksi. Aineistossa toistuu kaksi periaatetta, joiden avulla hevosalan käytännöissä pyritään aiheuttamaan mahdollisimman vähän haittaa niin hevoselle kuin ympäristöllekin. Toinen näistä periaatteista on eettisyys ja toinen kestävä kehitys. Eettisyydestä puhutaan aineistossa monin tavoin, kuten aineistoesimerkit 23, 24 ja 25 osoittavat. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen-tutkinnonosan osaamistavoitteissa eettisyydestä puhutaan osana kestävää kehitystä ja Huippuosaajana toimiminen-tutkinnonosan arviointikriteereissä eettisyydellä viitataan ammattietiikkaan, mutta muissa tutkinnonosissa eettisyydestä puhutaan hyvin yleisellä tasolla.

Esimerkki 23. Opiskelija toimii työyhteisössä:

- toimii eettisesti ja hevosen hyvinvoinnin huomioiden

(HPTP, 2021, s. 29)

Esimerkki 24. Opiskelija työskentelee alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä.

- on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan

(HPTP, 2021, s. 49)

Esimerkki 25. Kestävän kehityksen edistäminen

Pakolliset osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- toimia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet
- pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista.

(HPTP, 2021, s. 89)

Eri tutkinnonosissa eettisyys yhdistyy myös muihin ilmauksiin, kuten eläinsuojeluun, taloudelliseen kestävyyteen ja työturvallisuuteen (aineistoesimerkit 26, 27 ja 28). Se on keskeinen osa monissa hevosalan käytännöissä tarvittavaa osaamista. Tutkinnon perusteisiin sisältyvää eettisyyskäsitystä tai siihen pohjautuvia arvoja ei kuitenkaan avata aineistossa sen tarkemmin. Arvoperustassa todetaan

vain, että ”ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus, erilaisuus ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja ne toteutuvat koulutuksessa”. Eläinten oikeuksia ja niiden kunnioittamista ei mainita.

Esimerkki 26. Opiskelija toimii varsanopetuksessa avustajana:

- tietää kullekin eläinyksilölle soveltuvat eettisesti ja eläinsuojelullisesti hyväksyttävät koulutus- ja käytöksen vahvistamistavat.

(HPTP, 2021, s. 21)

Esimerkki 27. Opiskelija ohjaa hevosharrastepalveluja:

- suunnittelee hevosten käytön eettisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla

(HPTP, 2021, s. 56)

Esimerkki 28. Opiskelija toimii työntekijänä työyhteisössä:

- toimii työssään eettisesti ja turvallisesti työturvallisuusohjeiden ja -sääntösten ja tietoturvaohjeiden mukaisesti sekä viestii noudattaen vaitiolovelvollisuusohjeita

(HPTP, 2021, s. 9)

Kestävä kehitys puolestaan on määritelty aineistossa taloudelliseksi, ekologiseksi, sosiaaliseksi ja kulttuuriseksi kestävyudeksi. Näihin kestävyysperiaatteisiin viitataan monissa tutkinnonosissa yleisesti puhumalla ”kestävästä kehityksestä”, ”kestävän kehityksen periaatteista” tai ”kestävän kehityksen toimintavoista”. Joissain tutkinnonosissa kestäväällä kehityksellä viitataan tarkemmin joko luonnonsuojeluun tai ilmastonmuutoksen torjumiseen. Haitan välttämisen diskurssiin kuuluu, että hevosalan käytännöissä on pyrittävä suojelemaan maapalloa, joka on hevosen ja ihmisen yhteinen koti, kuten aineistoesimerkit 29, 30 ja 31 osoittavat. Toisaalta tässä diskurssissa ihminen on myös tehnyt hevosesta itsensä kaltaisen: ihmisen kumppanina elävä kesyhevonen kuluttaa luonnonvaroja enemmän kuin se vapaana eläessään tarvitsisi.

Esimerkki 29. Opiskelija

- ideoi ratkaisut materiaali- ja energiatehokkaiksi

(YTVO, 2021, s. 5)

Esimerkki 30. Opiskelija

- hahmottaa materiaali-jätteen, kuten muoviroskan, merkityksen vesistöjen (esim. Itämeri) ja muiden ympäristöjen saastumiseen ja tunnistaa tapoja vähentää saastumista

(YTVO, 2021, s. 3)

Esimerkki 31. Opiskelija

- ymmärtää ilmastomuutoksen ilmiönä ja ihmisen toiminnan vaikutuksen siihen sekä ratkaisujen tarpeen
- selvittää keinoja, joilla ilmastomuutosta voidaan hillitä ja siihen voidaan sopeutua toimialalla
- selvittää organisaation toiminnan, tuotteen tai palvelun ilmastovaikutuksia
- ehdottaa ja ideoi käytännön ratkaisuja ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen
- viestii ilmastoratkaisuista työyhteisössään
- organisoii toimintaa, joilla kehitetään ilmastotietoisuutta ja -asioita työyhteisössä
- kannustaa omalla toiminnallaan muita ilmastovastuuseen.

(HPTP, 2021, s. 54)

Eettisyyden ja kestävän kehityksen periaatteiden lisäksi aineistossa viitataan toistuvasti moniin virallisiin ohjauskäytäntöihin, kuten lakeihin, sopimuksiin ja määräyksiin, joiden avulla säädellään hevoselle ja ympäristölle aiheutuvaa haittaa (aineistoesimerkit 32, 33 ja 34). Hevosien suojelemiseen osallistuu monia erilaisia tahoja, jotka omalta osaltaan normittavat hevosalan käytäntöjä. Nämä käytännöt eivät siis muodostu pelkästään arjen vuorovaikutustilanteissa, vaan ne ovat osittain institutionalisoituneiden auktoriteettien sanelemia.

Esimerkki 32. Opiskelija hoitaa siitoshevosia ja varsoja ja huolehtii niiden hyvinvoinnista:

- toimii noudattaen hevosten tunnistamiseen, rekisteröintiin ja pitopaikkoihin liittyvää lainsäädäntöä

(HPTP, 2021, s. 41)

Esimerkki 33. Opiskelija tuntee hevosalan yrityksen toimintaympäristön:

- noudattaa hevosalan sopimuksia, ohjeita ja lainsäädäntöä

(HPTP, 2021, s. 15)

Esimerkki 34. Opiskelija ratsastaa:

- varustaa itsensä ja hevosensa lajin vaatimin varustein kilpailusääntöjen edellyttämällä tavalla

(HPTP, 2021, s. 39)

Haitan välttämisen diskurssiin liittyvät myös erot niissä tavoissa, joilla aineistossa puhutaan hevosen kivusta ja pelosta. Pelolle altistamista kehoitetaan suoraan välttämään eri tutkinnonosissa, mutta kivusta puhutaan yleensä sen ulkoisten merkkien tunnistamisen yhteydessä (aineistoesimerkit 35 ja 36). Kivun aiheuttamista kehoitetaan suoraan välttämään ainoastaan Hevosten kuljettaminen-tutkinnonosassa, jossa eettisyyttä puolestaan ei mainita ollenkaan. Aineiston perusteella kivun aiheuttaminen hevoselle vaikuttaa hyväksyttävämmältä kuin pelon aiheuttaminen. Kivun aiheuttamiseen viitataan epäsuorasti eettisyyteen ja lainsäädäntöön liittyvien ilmausten kautta, mutta siihen ei tehdä suoria kannanottoja.

Esimerkki 35. Opiskelija kouluttaa ratsuhevosia:

- totuttaa hevosen työskentelytilanteisiin hevosityksilölle sopivalla tavalla välttämällä pelolle altistamista
- tunnistaa levollisen ja hyvinvoivan hevosen sekä stressiin, kipuun tai pelkoon liittyvän elekielen ja käyttäytymisen

(HPTP, 2021, s. 39)

Esimerkki 36. Opiskelija toimii hevuskuljetusten järjestämiseen vaadittavien yleisten edellytysten mukaisesti:

- varustaa hevoset kuljetukseen ja lastaa hevoset välttämällä pakottavia, kipuun tai pelkoon perustuvia menetelmiä

(HPTP, 2021, s. 13)

Haitan välttämisen diskurssissa ihmisen toiminnan ymmärretään olevan riski hevoselle ja luonnolle. Moniin luonnonvaraisiin lajeihin verrattuna hevosen tarpeista huolehditaan laaja-alaisesti, mutta keinotekoinen huolenpito kuluttaa luonnonvaroja yli hevosen luontaisten tarpeiden. Lisäksi ihmisen toiminta aiheuttaa hevoselle fyysistä ja psyykkistä kuormitusta, joilla voi olla merkittäviä seurauksia hevosen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Toiminnasta aiheutuvia riskejä pyritään vähentämään toimimalla eettisesti ja ekologisesti sekä noudattamalla virallisia lakeja, sääntöjä ja määräyksiä. Haitan välttämisen diskurssi legitiimoi hyödyn tavoittelun diskurssin: hevosen avulla saa työllistyä, kunhan työn kielteiset vaikutukset pysyvät rajallisina.

3.4 Yhteenveto ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli ”Millainen käsitys hevosesta tuotetaan hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteissa?”. Vastaukseksi sain kolme diskurssia, jotka yhdessä muodostavat hevosen yhteiskunnallisesta asemasta hyvin moniulotteisen ja osin ristiriitaisenkin kuvan. Hoivan diskurssissa hevonen on ensisijaisesti ihmisen huolenpidon kohde, kun taas hyödyn tavoitellun diskurssissa se on puolestaan taloudellinen hyödyke, jonka avulla pyritään tuottamaan kannattavaa yritystoimintaa. Haitan välttämisen diskurssissa hevonen on toisaalta suojelua vaativa luontokappale, toisaalta jotain luonnolle niin vierasta, että se kuormittaa ympäristöä yli luontaisten tarpeidensa. Nämä diskurssit myös tukevat toinen toisiaan. Hoivan antamisen diskurssissa hevosen oletetaan tarvitsevan ihmistä täyttämään kaikki tarpeensa, mutta hyödyn tavoittelun diskurssissa sen on oltava myös jollain tavoin hyödyllinen voidakseen ansaita ihmiseltä saamansa huolenpidon. Samaan aikaan haitan välttämisen diskurssissa hevosen hyötykäytölle asetetaan tietyt rajat, jotta oletus ihmisen kokopäiväistä ja palkallista huolenpitoa tarvitsevasta hevosesta voisi säilyttää yhteiskunnan hyväksynnän.

Toinen tutkimuskysymykseni oli ”Miten käsitys hevosesta suhteutuu tutkinnon perusteissa esitettyihin kestäväen kehityksen osa-alueisiin?”. Tutkinnon perusteiden pakollisissa ja valinnaisissa tutkinnonosissa, joissa on määritelty hevosalan käytännöissä tarvittava osaaminen, tehtiin eniten viittauksia taloudelliseen ja ekologiseen kestävyys. Sen sijaan sosiaalisella ja kulttuurisella kestävyydellä ei näissä tutkinnonosissa ollut suurta merkitystä, vaan niihin viitattiin epäsuorasti kestäväen kehityksen kokonaiskäsitteen kautta. Aineiston perusteella hevonen ja sen työllistävä vaikutus ovat siis keskeisiä erityisesti kannattavan yritystoiminnan ja vähäisten ympäristövaikutusten tavoittelussa.

Hevosen hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimet eivät maapallon elinkelpoisuuden säilyttämistä lukuun ottamatta aineiston mukaan perustu niinkään kestäväen kehityksen tavoitteisiin, vaan enemmänkin hevosalan omaan he-

vosta koskevaan käytännön tietoon ja eettisyyskäsitykseen sekä moniin alan toimintaa sääteleviin virallisiin ohjauskäytäntöihin, kuten lakeihin, määräyksiin ja kilpailusääntöihin. Näistä ainoastaan eettisyyskäsitys on osittain yhdistetty kestäväan kehitykseen, mutta vain yhdessä yhteisessä tutkinnonosassa. Hevosalalla vallitsevaa eettisyyskäsitystä tai sen suhdetta kestäväan kehityksen osa-alueisiin ei myöskään avattu aineistossa sen tarkemmin, minkä vuoksi hevonen näyttäytyy aineistossa ensisijaisesti kestävyuden tavoittelun välineenä. Johtopäätöksiä kestäväan kehityksen mahdollisesti tuottamista hyödyistä hevosen hyvinvoinnin kannalta ei ole mahdollista tehdä tämän aineiston perusteella. Kestävyuden tavoittelusta tai muuten hevoselle mahdollisesti aiheutuvista haitoista ja niiden torjumisesta voi kuitenkin tehdä sen johtopäätöksen, että haittojen torjuminen voi olla vain niin hyvää kuin mitä työn käytännöissä ja alan virallisessa sääntelyssä tällä hetkellä vaaditaan – kuitenkin sillä edellytyksellä, että alalla työskentelevät henkilöt ovat saaneet riittävät valmiudet näiden vaatimusten täyttämiseen.

4 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni oli selvittää, millainen käsitys hevosesta sisältyy hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteisiin ja miten tämä käsitys suhteutuu tutkinnon perusteissa määriteltyihin kestävän kehityksen osa-alueisiin. Hevoselle on annettu tutkinnon perusteissa monenlaisia merkityksiä. Toisaalta se on tunteva ja tarvitseva eläin, jota hoivataan monin tavoin. Toisaalta se on taloudellinen hyödyke, jonka avulla tuotetaan ihmisille työtä ja mielekkäitä palveluita. Hevosen suojeleminen monin sääntelykeinoin on välttämätöntä, koska se elää koko ajan ihmisen tarkan valvonnan ja kontrollin alla. Nämä sääntelykeinot ovat kuitenkin erillisiä kestävän kehityksen tavoitteista. Niinpä ihmisen omistuksessa elävien kesyhevosten avulla tavoitellaan erityisesti taloudellista ja ekologista kestävyyttä, mutta ne voivat hyötyä kestävyuden tavoittelusta vain, jos niiden kaikki tarpeet tulevat riittävän hyvin huomioiduiksi muilla tavoin.

Tutkimus tuottaa lisää tietoa ammatillisessa koulutuksessa annettavasta ympäristökasvatuksesta sekä ekologisesta että monilajisesta näkökulmasta. Lisäksi se ottaa osaa laajempaan kasvatustieteelliseen keskusteluun ihmisen ja eläimen välisistä suhteista. Tutkimuksella on kuitenkin joitakin rajoituksia. Tämän tutkimuksen puitteissa ei ollut mahdollista analysoida kaikkia lakeja, kilpailusääntöjä, määräyksiä ja sopimuksia, joihin tutkinnon perusteissa viitataan. Tuloksiksi saadut diskurssit puolestaan edustavat tutkijan tekemiä tulkintoja (Jokinen ym., 2016, s. 35), joten ne eivät välttämättä ole ainoa mahdollinen tulkinta aineistosta. Lisäksi viralliset tutkinnon perusteet eivät välttämättä vastaa opiskelijoiden kokemusta saamastaan koulutuksesta, minkä vuoksi tulosten perusteella ei voi vetää suoria johtopäätöksiä yksittäisten ihmisten osaamisesta, asenteista tai arvoista. Löydettyissä diskursseissa voi kuitenkin havaita monenlaisia tapoja, joilla tieto ja valta kietoutuvat yhteen sosiaalisissa käytännöissä ja niiden pohjalta voi nostaa esille jatkotarkastelua vaativia huolenaiheita (ks. Keller, 2017).

Aiemmin on havaittu, että hevoskulttuurissa on hyväksyttävää puhua eläimestä hyötyä ja välinearvoa korostavin ilmauksin (Tammi ym. 2020). Samanlaisia ilmauksia oli havaittavissa myös tutkinnon perusteissa. Toisaalta tutkinnon perusteissa korostuivat myös hevosen yksilöllisiä ja lajityypillisiä tarpeita sekä negatiivisten tunnetilojen ennaltaehkäisyä korostavat ilmaukset. Tämä löydös on ristiriidassa niiden havaintojen kanssa, joiden mukaan läheskään kaikki hevosten kanssa työskentelevät ammattilaiset eivät tunne hevosen kivusta (Lesimple ym., 2013) tai stressistä (Bell ym., 2019) kertovia ulkoisia merkkejä eivätkä he osaa määritellä oikein hevosen oppimisteoriaan kuuluvia käsitteitä (Warren-Smith & McGreevy, 2008; Brown & Connor, 2017; Luke ym. 2023). Kivun tunnistamisen käytännönläheinen opettaminen edellyttää, että opetusta varten on saatavilla riittävästi kipeitä hevosia, mikä ei välttämättä ole mahdollista muualla kuin eläinsairaalaolosuhteissa. Hevosen oppimisteoria puolestaan on nimensä mukaisesti teoria. Teoreettisen opetuksen osuus ammatillisessa koulutuksessa on vähentynyt samalla, kun käytännönläheisyyttä ja työelämälähtöisyyttä on lisätty (Hakamäki-Stylman, 2019). Lisäksi kauniista kielestä huolimatta tutkinnon perusteissa ei määritellä yksiselitteisesti, mistä ja miten opiskelijan on tunnistettava hevosen kipu, pelko tai muu stressi, eikä oppimisteorian riittävälle tuntemukselle ei ole asetettu mitään standardeja. Juuri tällainen monitulkintaisuus on yksi osaamisperusteisen koulutuksen monista heikkouksista (Isopahkala-Bouret, 2013), minkä vuoksi oppimisteorian ja hevosen lajityypillisen käyttäytymisen opetuksessa saattaa olla hyvinkin suurta vaihtelua eri oppilaitosten, opettajien ja harjoittelupaikkojen välillä.

Ympäristökasvatuksessa eläimet määritellään yleensä erillisiksi muusta luonnonsuojelusta (Spannring, 2017). Hevostalouden perustutkinnon tutkinnon perusteissa tämä näkyy erona hevosen ja luonnon suojelemiseksi määritellyissä periaatteissa. Luonnonsuojelu perustuu aineistossa pitkälti ekologiseen kestävyteen, kun taas hevosta suojaavat monitulkintaisesti määritelty etiikka sekä kulloinkin voimassa oleva lainsäädäntö. Yleissivistävässä koulutuksessa sekä eläinetiikkaan (Saari, 2021) että kestäväan kehitykseen (Foster ym., 2019) liittyvä opetus pysyttelee hyvin yleisellä ja teoreettisella tasolla, mutta hevostalouden

perustutkinnoissa molemmat on pyritty yhdistämään mahdollisimman laajasti alan käytäntöihin. Eettisyyden avulla voidaan mahdollisesti paikata lainsäädännössä olevia puutteita, mikä voisi selittää esimerkiksi sen, miksi tutkinnon perusteissa kehoitetaan suoraan välttämään pelon aiheuttamista pelkän lainsäädännön noudattamisen sijaan. Ammattietiikka ei kuitenkaan ole yhtä velvoittavaa kuin lainsäädäntö, koska sen rikkomisesta ei voida juridisesti rangaista. Lisäksi ammattietiikan tarkempaa sisältöä tai sen suhdetta kestäväan kehitykseen sisältävään eettisyyden vaatimukseen ei ole määritelty tarkasti tutkinnon perusteissa, minkä vuoksi näistäkin voi olla liikkeellä monia erilaisia näkemyksiä alan sisällä. Ammattietiikka ja lainsäädäntö myös oletetaan tutkinnon perusteissa laadultaan riittäviksi, kun taas ekologinen kestävyys sisältää ajatuksen käytäntöjen kehittämisen tarpeesta.

Huolestuttavin löydös tutkimuksessa oli, että hevosen kuolemaan viitataan aineistossa vain hyvin lyhyesti loppusijoituksena. Monet hevosenomistajat haluavat lykätä eutanasiapäätöksen tekemistä, kunnes hevonen on lähestulkoon liikuntakyvytön (Bell & Rogers, 2021). Sitä ennen se on saattanut kärsiä terveysongelmista jo pidemmän aikaa. Siinä missä tuotantoeläimet eivät saa toteuttaa liikunnantarvettaan ja joutuvat teuraaksi jo hyvin nuorina, hevosen on puolestaan pakko liikkua ja omata mahdollisimman pitkä ”käyttöikä”, jotta ihminen jaksaa olla siitä kiinnostunut. Koko hevostalous ja suurin osa hevosiin liittyvästä harrastustoiminnasta on rakentunut hevosen liikunnantarpeen ympärille, minkä vuoksi hevosen liikkumisen tuottamista hyödyistä ei välttämättä haluta luopua ennen kuin on aivan pakko, vaikka se ei olisi enää eläimen edun mukaista. Suomessa hevosen loppusijoittaminen on pitkään ollut kallista ja hankalaa, ja siitä on aiheutunut eläinten hyvinvoinnin kannalta epäedullisia seurauksia (Maa- ja metsätalousministeriö, 2007). Ei ole saatavilla tietoa, jonka mukaan tilanne olisi olennaisesti muuttunut paremmaksi. Tietoisuuden lisäämistä aiheesta ja ratkaisukeinojen kehittämistä olisi pyrittävä edistämään myös oppilaitoksissa.

Meillä on paljon tieteellistä tietoa, joka osoittaa, että eläimet pystyvät tuntemaan monenlaisia tunteita ja että nämä tunteet ilmenevät monin tavoin eläin-

men käyttäytymisessä. Siitä, miten tätä tietoa välitetään eläinten kanssa toimiville ihmisille ja miten heidät saadaan soveltamaan sitä asianmukaisesti, tiedetään huomattavasti vähemmän. Ehdotan jatkotutkimusaiheiksi eläimen tunteisiin, oppimiseen ja eutanasiaan liittyvän opetuksen tarkempaa kartoittamista niin hevostalouden, maatalousalan kuin porotalouden ammatillisen koulutuksen osalta. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää, millaisia käsityksiä näiden alojen opettajilla, työpaikkaohjaajilla ja opiskelijoilla on kestävästä kehityksestä, eläimiä koskevasta lainsäädännöstä ja ammattietiikasta.

LÄHTEET

- Armfelt, L. (2016). *Hevosten koulutus ja hyvinvointi*. [Akateeminen lisensiaatintutkielma, Helsingin yliopisto]. Helda.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201804208461>
- European Equine Welfare Association (7. Syyskuuta 2023).
Hevosväkivallankumous-kampanja. Noudettu osoitteesta
<https://hevosvallankumous.fi/hevosvakivallankumous-kampanja/>
- Baumgartner, M., Kuhnke, S., Hülsbergen, K.-J., Erhard, M. H. & Zeitler-Feicht, M. H. (2021). Improving Horse Welfare and Environmental Sustainability in Horse Husbandry: Linkage between Turnout and Nitrogen Surplus. *Sustainability*, 13(16), 8991.
<https://doi.org/10.3390/su13168991>
- Bell, C. & Rogers, S. (2021). Attitudes of the Equestrian Public towards Equine End-of-Life Decisions. *Animals*, 11(6), 1776.
<https://doi.org/10.3390/ani11061776>
- Bell, C., Rogers, S., Taylor, J. & Busby, D. (2019). Improving the Recognition of Equine Affective States. *Animals*, 9(12), 1124.
<https://doi.org/10.3390/ani9121124>
- Bergmann, I. M. (2019). Interspecies Sustainability to Ensure Animal Protection: Lessons from the Thoroughbred Racing Industry. *Sustainability*, 11(19), 5539. <https://doi.org/10.3390/su11195539>
- Bergmann, I. M. (2021). The Intersection of Animals and Global Sustainability – A Critical Studies Terrain for Better Policies? *Proceedings*, 73(12).
<https://doi.org/10.3390/IECA2020-08895>
- Biesta, G. (2016). *Beyond learning: democratic education for a human future*. Routledge.
- Birke, L. (2007). “Learning to Speak Horse”: The Culture of “Natural Horsemanship”. *Society & Animals*, 15(3), 217–239.
<https://doi.org/10.1163/156853007X217177>

- Birke, L. (2017). Meeting Points: Choreographies of Horses and Humans. *Trace: Finnish Journal for Human-Animal Studies*, 3, 54–70.
- Boring, C. (1999). Yksivuotiaan opettaminen (M. Mahlamäki, E. Siikarla & M. Soljama, käänt.). Teoksessa C. Greene (Toim.), *Uusi ravihevosen hoito ja valmennus* (s. 12–35). Suomen hevოსurheilulehti. (Alkuperäinen artikkeli julkaistu 1996).
- Brandt, K. (2004). A Language of Their Own: An Interactionist Approach to Human-Horse Communication. *Society & Animals*, 12(4), 299–316.
- Brooks, R., te Riele, K. & Maguire, M. (2015). *Ethics and Education Research*. Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473909762>
- Brown, S. M. & Connor, M. (2017). Understanding and Application of Learning Theory in UK-based Equestrians. *Anthrozoös*, 30(4), 565–579. <https://doi.org/10.1080/08927936.2017.1370216>
- Cameron, D. & Panović, I. (2018). *Working with Written Discourse*. Sage Publications.
- Cole, M. (2011). From “Animal Machines” to “Happy Meat”? Foucault’s Ideas of Disciplinary and Pastoral Power Applied to ‘Animal-Centred’ Welfare Discourse. *Animals*, 1, 83–101. <https://doi.org/10.3390/ani1010083>
- DeMello, M. (2021). *Animals and Society: An Introduction to Human-Animal Studies*. Columbia University Press.
- Deponti, P. S., Jaguezeski, A. M., Pulgatti, D. H., Soares, J. C. & Cecim, M. (2023). Veterinarian’s perceptions of animal euthanasia and the relation to their own mental health. *Ciência Rural*, 53(5), 1–11. <https://doi.org/10.1590/0103-8478cr20210578>
- Eilam, B. & Mattatia, M. (2015). How Young Children Construe Pain Experienced by Self and Others: A Case of Naive Theory. *The Journal of Experimental Education*, 83(2), 236–265. <https://doi.org/10.1080/00220973.2013.876233>
- Elghandour, M., J. A. M., Barbabosa-Pilego, A., Perez, N. R., Hernandez, S. R., Zaragoza-Bastida, A. & Salem, A. (2019). Equine Contribution in

- Methane Emission and Its Mitigation Strategies. *Journal of Equine Veterinary Science*, 72, 56–63. <https://doi.org/10.1016/j.jevs.2018.10.020>
- Engel, A. M., Wegener, J. & Lange, M. (2012). Greenhouse gas emissions of two mechanised wood harvesting methods in comparison with the use of draft horses for logging. *European Journal of Forest Research*, 1139–1149. <https://doi.org/10.1007/s10342-011-0585-2>
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Longman.
- Fairclough, N. (2011). Critical Discourse Analysis As A Method in Social Scientific Research. Teoksessa R. Wodak & M. Meyer, *Methods of Critical Discourse Analysis* (s. 121–138). Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9780857028020>
- Foster, R., Salonen, A. O. & Keto, S. (2019). Kestävyytietoinen elämänorientaatio pedagogisena päämääränä. Teoksessa T. Autio, L. Hakala & T. Kujala (toim.), *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia* (s. 121–143). Tampere University Press.
- Foucault, M. (1986). *Power/knowledge : selected interviews and other writings 1972-1977*. (C. Gordon, Käänt.) Harvester Press. (Alkuperäinen teos julkaistu 1980)
- Fraser, D. (2008). Understanding animal welfare. *Acta Veterinaria Scandinavica*, 50. <https://doi.org/10.1186/1751-0147-50-S1-S1>
- Haimi, K., Jansson, H., Kalalahti, H., Laine, P., Lähdesmäki, E., Palovaara, K. & Saastamoinen, M. (toim.). (1997). *Siittolanmäki 60 vuotta: hevosalan tutkimus ja koulutus Ypäjällä 1937-1997*. Maatalouden tutkimuskeskuksen hevostutkimus.
- Hakamäki-Stylman, V. (2019). *Ammatillinen osaaminen hevosalan perustutkinnossa*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Hall, S. J. (2005). The horse in human society. Teoksessa D. Mills & S. McDonnell (toim.), *The Domestic Horse* (s. 23–32). Cambridge University Press.

- Haraway, D. (2003). *The companion species manifesto: dogs, people and significant otherness*. Prickly Paradigm Press.
- Heikkinen, A. (2018). Ammattisivistyksen lupaus antroposeenin/kapitaloseenin aikakaudella. *Sivistys ja kasvatustiede eilen ja tänään*, 56, 305–327.
- Isopahkala-Bouret, U. (2013). Hyvä suoritus! Osaamislähtöisten arviointikäytäntöjen soveltaminen ja seuraukset. Teoksessa K. Brunila, K. Hakala, E. Lahelma & A. Teittinen (toim.), *Ammatillinen koulutus ja yhteiskunnalliset eronteot* (s. 47–62). Gaudeamus.
- Isopahkala-Bouret, U., Lappalainen, S. & Lahelma, E. (2014). Educating worker-citizens: visions and divisions in curriculum texts. *Journal of Education and Work*, 27(1), 92–109. <https://doi.org/10.1080/13639080.2012.718745>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma - teoreettiset lähtökohdat ja käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen, *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25–50). Vastapaino.
- Juhila, K. (2016). Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen, *Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 411–443). Vastapaino.
- Kainulainen, P. (2009). Johdanto. Teoksessa P. Kainulainen & Y. Sepänmaa, *Ihmisten elämäkirja: eläinten kulttuurintutkimus*. (s. 11–18). Helsinki University Press.
- Keller, R. (2017). Has Critique Run Out of Steam? – On Discourse Research as Critical Inquiry. *Qualitative Inquiry*, 23(1), 58–68. <https://doi.org/10.1177/1077800416657103>
- Kokko, H. (2010). Sivistyksen varhaista käsitehistoriaa. *Kasvatustiede&Aika*, 4(4), 7–23.
- Kopnina, H. (2012). Education for sustainable development (ESD): the turn away from ‘environment’ in environmental education? *Environmental Education Research*, 18(5), 699–717. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.658028>

- Leinonen, R.-M. (2013). *Palvelijasta terapeutiksi: ihmisen ja hevosen suhteen muuttuvat kulttuuriset mallit Suomessa*. [Akateeminen väitöskirja, Oulun yliopisto]. Jultika. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526201832>
- Lenz, T. R. (2009). The Unwanted Horse in the United States: An Overview of the Issue. *Journal of Equine Veterinary Science*, 29(5), 253–258. <https://doi.org/10.1016/j.jevs.2009.04.001>
- Lesimple, C., Fureix, C., Biquand, V. & Hausberger, M. (2013). Comparison of clinical examinations of back disorders and humans' evaluation of back pain in riding school horses. *BMC Veterinary Research*, 9, 209. <https://doi.org/10.1186/1746-6148-9-209>
- Lewis, S. L. & Maslin, M. A. (2015). Defining the Anthropocene. *Nature*, 519, 171–180. <http://dx.doi.org/10.1038/nature14258>
- Linghede, E. (2019). Becoming horseboy(s) - human-horse relations and intersectionality in equiscapes. *Leisure studies*, 38(3), 408–421. <https://doi.org/10.1080/02614367.2019.1584230>
- Littlewood, K. E., Beausoleil, N. J., Stafford, K. J., Stephens, C., Collins, T., Quain, A., Hazel, S., Lloyd, J. K., Mallia, C., Richards, L., Wedler, N. K. & Zito, S. (2021). How decision-making about euthanasia for animals is taught to Australasian veterinary students. *Australian Veterinary Journal*, 99(8), 334–343. <https://doi.org/10.1111/avj.13077>
- Luke, K. L., McAdie, T., Warren-Smith, A. K., Rawluk, A. & Smith, B. P. (2023). Does a Working Knowledge of Learning Theory Relate to Improved Horse Welfare and Rider Safety? *Anthrozoös*, 36(4), 703–719. <https://doi.org/10.1080/08927936.2023.2166713>
- Mahlamäki, M. (2003). *Pelloilta paanalle ja pussihousumiehistä patiinipoikiin: hevostaloudesta talouden hevoseen: hevosen ja pelaamisen tarina Hippos-Suomessa*. Suomen Hippos.
- Malatinszky, Á., Ficsor, C. & Kovács, E. T. (2022). Which Factors Determine the Distribution of Low-Impact Horse Logging in the Hungarian State-Owned Forests? *Forests*, 13, 1959. <https://doi.org/10.3390/f13111959>

- Maljanen, M., Gondal, Z. & Bhattarai, H. R. (2016). Emissions of nitrous acid (HONO), nitric oxide (NO), and nitrous oxide (N₂O) from horse dung. *Agricultural and Food Science*, 25, 225–229.
- Maxwell, J. A. (2012). The Importance of Qualitative Research for Causal Explanation in Education. *Qualitative Inquiry*, 18(8), 655–661.
<https://doi.org/10.1177/1077800412452856>
- McGrath, S. & Powell, L. (2016). Skills for sustainable development: Transforming vocational education and training beyond 2015. *International Journal of Educational Development*, 50, 12–19.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijedudev.2016.05.006>
- McGreevy, P. & McLean, A. (2005). Behavioural problems with the ridden horse. Teoksessa D. Mills & S. McDonnell (Toim.), *The Domestic Horse* (s. 196–211). Cambridge University Press.
- McLean, A. N. & Christensen, J. W. (2017). The application of learning theory in horse training. *Applied Animal Behaviour Science*, 190, 18–27.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.applanim.2017.02.020>
- Maa- ja metsätalousministeriö (2007). *Selvitys eri vaihtoehtoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi*. Maa- ja metsätalousministeriö.
- Miettinen, R., Pehkonen, L., Lang, T. & Pihlainen, K. (2021). Euroopan Unionin elinikäisen oppimisen avaintaidot, Eurooppalainen tutkintoviitekehys ja oppilaitosten opetussuunnitelmien kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23(2), 13–31.
- Moilanen, A. & Salonen, A. O. (2022). Planetaarinen sivistys – Kohti antroposeenin ajan sivistysidealia. *Kasvatus&Aika*, 16(2), 47–71.
<https://doi.org/10.33350/ka.107626>
- Mullet, D. R. (2018). A General Critical Discourse Analysis Framework for Educational Research. *Journal of Advanced Academics*, 29(2), 116–142.
<https://doi.org/10.1177/1932202X18758260>
- Murphy, L., Kassem, D. & Mufti, E. (2008). *Education Studies: An Introduction*. Open University Press.

- United Nations. (2015). *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.
<https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Nieminen, H. (2001). *Sata vuotta eläinten puolesta: kertomus Suomen eläinsuojeluyhdistyksen toiminnasta 1901-2001*. Suomen eläinsuojeluyhdistys.
- Ojanen, K. (2011). *Tyttöjen toinen koti: Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Oliveira, A. W., Reis, G., Chaize, D. O. & Snyder, M. A. (2014). Death Discussion in Science Read-Alouds: Cognitive, Sociolinguistic, and Moral Processes. *Journal of Research in Science Teaching*, 51(2), 117-146.
<https://doi.org/10.1002/tea.21132>
- Opetushallitus. (2021). *Hevostalouden perustutkinto: tutkinnon perusteet*. Opetushallitus. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8380533>
- Opetushallitus. (2021). *Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet: talous- ja kestäväan kehityksen osaaminen*. Opetushallitus.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8982437>
- Opetushallitus. (5. Heinäkuuta 2023). *Opetushallituksen tehtävät*. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/tietoa-meista/opetushallituksen-tehtavat>
- Opetusministeriö. (2006). *Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa : Baltic 21E -ohjelman toimeenpano sekä kansallinen strategia YK:n kestävä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmentä (2005-2014) varten*. Valtioneuvosto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:952-485-093-1>

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3. painos p.). Sage Publications.
- Pedersen, H. (2004). Schools, Speciesism, and Hidden Curricula: The Role of Critical Pedagogy for Humane Education Futures. *Journal of Future Studies*, 8(4), 1–14.
- Pedersen, H. (2010). *Animals in Schools: Processes and Strategies in Human-Animal Education*. Purdue University.
- Pedersen, H. (2019). The Contested Space of Animals in Education: A Response to the “Animal Turn” in Education for Sustainable Development. *Education Sciences*, 9(3), 211. <https://doi.org/10.3390/educsci9030211>
- Pedersen, H. (2021). Education, anthropocentrism, and interspecies sustainability: confronting institutional anxieties in omnicultural times. *Ethics and Education*, 16(2), 164–177. <https://doi.org/10.1080/17449642.2021.1896639>
- Pehkonen, L. (2013). Saako työntekijäkansalaista sivistää. Teoksessa K. Brunila, K. Hakala, E. Lahelma & A. Teittinen, *Ammatillinen koulutus ja yhteiskunnalliset eronteot* (s. 31–46). Gaudeamus.
- Puig de la Bellacasa, M. (2017). *Matters of care : speculative ethics in more than human worlds*. University of Minnesota Press.
- Rogers, R., Schaenen, I., Schott, C., O'Brien, K., Trigos-Carrillo, L., Starkey, K. & Chasteen, C. C. (2016). Critical Discourse Analysis in Education: A Review of the Literature, 2004 to 2012. *Review of Educational Research*, 86(4), 1192–1226. <https://doi.org/10.3102/0034654316628993>
- Räkköläinen, M., Metsämuuronen, J., Holopainen, J. & Hievanen, R. (2017). *Kestävän kehityksen osaaminen, opetus ja koulutuksen järjestäjän toiminta ammatillisissa perustutkinnoissa*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Saari, M. H. (2021). *Animals as stakeholders in education: towards an educational reform for interspecies sustainability*. [Doctoral dissertation, University of Oulu]. Jultika. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526231518>

- Salonen, A. (2014). Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. *Sosiaalipedagogiikka*, 15, 31–62. <https://doi.org/10.30675/sa.122634>
- Santini, D. & Henderson, H. (2021). The winners and losers in the race to environmental sustainability: a ranking of Summer Olympic International Federation Progress. *Emerald Open Research*, 3(12). <https://doi.org/10.35241/emeraldopenres.14195.1>
- Sayer, A. (2012). Power, causality and normativity: a critical realist critique of Foucault. *Journal of Political Power*, 5(2), 179–194. <https://doi.org/10.1080/2158379X.2012.698898>
- Schuurman, N. (2012). "Hevoset hevosina". *Eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta*. [Akateeminen väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. UEF eRepository. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0665-6>
- Schuurman, N. & Karkulehto, S. (2021). Learning to Read Equine Agency: Sense and Sensitivity at the Intersection of Scientific, Tacit and Situated Knowledges. *Animal Studies Journal*, 10(2), 111–139. <http://dx.doi.org/10.14453/asj.v10i2.6>
- Smilie, K. D. (2022). Sex, death, and alienation: the burdened history of classroom pets in the American curriculum. *Paedagogica Historica*, 58(2), 233–251. <https://doi.org/10.1080/00309230.2020.1822889>
- Spannring, R. (2017). Animals in environmental education research. *Environmental Education Research*, 23(1), 63–74. <https://doi.org/10.1080/13504622.2016.1188058>
- Stallones, L., McManus, P. & McGreevy, P. (2023). Sustainability and the Thoroughbred Breeding and Racing Industries: An Enhanced OneWelfare Perspective. *Animals*, 13, 490. <https://doi.org/10.3390/ani13030490>
- Stull, C. L. (2013). Death and Euthanasia as Contemporary Topics in Equine Curricula. *Journal of Equine Veterinary Science*, 33(5), 309–314. <https://doi.org/10.1016/j.jevs.2013.03.183>

- Suhonen, R., Cantell, H., Rajala, A. & Kallioniemi, A. (2022). Opettajien näkemyksiä globaalien aiheiden käsittelystä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa Suomessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 2(4), 46–63.
- Tammi, T., Hohti, R., Rautio, P., Leinonen, R.-M. & Saari, M. H. (2020). "Keneltä ratsastamiseen pitää kysyä lupa?" Hallinnasta, rohkeudesta ja välinearvosta. Teoksessa *Lasten ja eläinten suhteet: monilajista yhteiselo* (s. 155–169). Into Kustannus.
- Timmerman, N. (2009). From Policy To Pedagogy: The Implications of Sustainability Policy For Sustainability Pedagogy in Higher Education. *Canadian Journal of Higher Education*, 39(1), 45–60.
- Tolonen, T. (1992). Tyttöjen hevostallikulttuuri - faniudesta vastuunottoon. Teoksessa J. Lähteenmaa & S. Näre (toim.), *Letit liehumaan: tyttökulttuuri murroksessa* (s. 135-154). Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative Quality: Eight "Big-Tent" Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 16(10), 837–851. <https://doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.1177/1077800410383121>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos). Tammi.
- Valros, A. & Hänninen, L. (2018). Animal Ethical Views and Perception of Animal Pain in Veterinary Students. *Animals*, 8(12), 220. <https://doi.org/10.3390/ani8120220>
- Vasara, E. (1987). *Suomen ratsastusurheilun historia*. Suomen ratsastajainliitto.
- Vettenniemi, E. (2008). *Suomalaisen urheilun synty: ravisportti 1800-luvulla ja sen vaikutus ihmiskilpailuihin*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Vilka, L. (2009). Eläinten oikeudet. Teoksessa P. Kainulainen & Y. Sepänmaa (toim.), *Ihmisten eläinikirja: eläinten kulttuuritutkimus* (s. 21–36). Helsinki University Press.
- Vitikka, E. & Rissanen, M. (2019). Opetussuunnitelma kansallisena ja paikallisena ohjausvälineenä. Teoksessa T. Autio, L. Hakala & T. Kujala, *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia* (s. 221–245). Tampere University Press.

- Värri, V.-M. (2018). *Kasvatus ekokriisin aikakaudella*. Vastapaino.
- Wahlberg, B. (2015). Eläimet lain edessä. Teoksessa E. Aaltola & S. Keto (toim.), *Eläimet yhteiskunnassa* (s. 83–96). Into Kustannus.
- Waran, N. M. & Casey, R. (2005). Horse training. Teoksessa D. Mills & S. McDonnell (toim.), *The Domestic Horse* (s. 184–195). Cambridge University Press.
- Warren-Smith, A. K. & McGreevy, P. D. (2008). Equestrian Coaches' Understanding and Application of Learning Theory in Horse Training. *Anthrozoös*, 21(2), 153–162. <https://doi.org/10.2752/175303708X305800>
- Wheelahan, L. (2009). The problem with CBT (and why constructivism makes things worse). *Journal of Education and Work*, 22(3), 227–242. <https://doi.org/10.1080/13639080902957913>

LIITTEET

Liite 1. Esimerkki erään hevosalan käytännön oppimistavoitteisiin sisältyvistä semanttisista merkityksistä diskursseittain

Opiskelija työskentelee ratsutallissa:

- ymmärtää ja soveltaa tietoa lajityypillisistä käyttäytymistarpeista ja hevosten oppimisen lainalaisuuksista
- suunnittelee ja tekee kausittaiset työt ja vastaa päivittäisistä kilparatsujen hoitotöistä eettisesti ja taloudellisesti tuloksellisesti sekä kotona että matkoilla
- käsittelee hevosia turvallisesti, huolehtii hevosten terveydestä ja ennaltaehkäisee loukkaantumisia toimiessaan hevosten kanssa
- huomioi hevosen lajinomaiset käyttäytymistarpeet niin, että hevosen henkinen ja fyysinen hyvinvointi on turvattu
- toimii työssään ottaen huomioon olosuhteiden, ihmisten ja toisten hevosten läsnäolon vaikutuksen hevosten hyvinvointiin ja käyttäytymiseen
- ottaa toimissaan huomioon anatomian ja fysiologian merkityksen liikkeisiin ja terveyteen
- tunnistaa levollisen ja hyvinvoivan hevosen, muutokset hevosen käyttäytymisessä ja terveydentilassa sekä stressiin, kipuun tai pelkoon liittyvän elekielen ja käyttäytymisen ja ilmoittaa muutoksista vastuulliselle tallityöntekijälle, kilparatsastajalle tai valmentajalle
- suunnittelee urheiluhevosten ruokinnan laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja hyvinvoinnin huomioiden, ja ruokkii hevoset suunnitelman mukaan
- tunnistaa sairaan eläimen, osaa antaa ensiapua ja tilaa eläinlääkärin tarvittaessa ja hoitaa ja lääkitsee hevosia ohjeiden mukaan
- toimii lääkitsemissännösten mukaisesti noudattaen varoajoja ja pitää kirjaa eläinten lääkityksistä lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

DISKURSSIEN VÄRIKOODIT: hoivan antaminen hyödyn tavoittelu haitan välttäminen